

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ, АДМІНІСТРУВАННЯ ТА ТУРИЗМУ
Кафедра менеджменту та адміністрування

ДИПЛОМНА РОБОТА

Оптимізація процесу управління
капіталом підприємства
(на прикладі ТОВ «ЕКО-СФЕРА»,
м.Калинівка, Вінницька обл.)

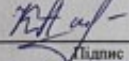
Шифр ДРМН.20209 ПЗ

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

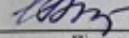
Галузь знань 07 Управління та адміністрування
Шифр і назва галузі знань

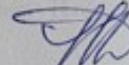
Спеціальність 073 Менеджмент
Шифр і назва спеціальності

Освітня програма Менеджмент
Назва

Виконав студент 4 курсу, група МН 20-1 Ангеліна КОТЛІНСЬКА
Шифр Підпис Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник к.е.н., проф. Ніла ТЮРИНА
Науковий ступінь, звання Підпис Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Нормоконтролер ст.викл. Ірина ГРАБОВСЬКА
Науковий ступінь, звання Підпис Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

До захисту допускаю:
Завідувач кафедри менеджменту Ніла ТЮРИНА
та адміністрування Підпис Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

14 06 2024 р.

Хмельницький 2024

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет управління, адміністрування та туризму
 Кафедра менеджменту та адміністрування
 Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
 Галузь знань 07 Управління та адміністрування
шифр і назва
 Спеціальність 073 Менеджмент
шифр і назва
 Освітня програма Менеджмент

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Завідувач кафедри

“ 15 ” 02 2024 р.

ЗАВДАННЯ НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ

Котлінської Ангеліни

Прізвище, ім'я, по батькові студента

1. Тема: Оптимізація процесу управління капіталом підприємства (на прикладі ТОВ «ЕКО-СФЕРА», м.Калинівка, Вінницька обл.)

керівник роботи Тюріна Н.М., к.е.н., професор кафедри менеджменту та адміністрування

Прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання

Затверджено наказом ректора університету № 8 від 15.02 2024 р. дод. 89

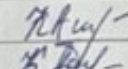

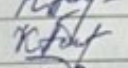
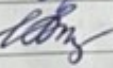
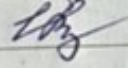
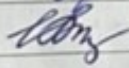
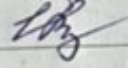
2. Строк подання студентом роботи на кафедру 20.06.2024

3. Вихідні дані до роботи статті, монографії, навчальні посібники з заданої теми, статистична інформація підприємства, бухгалтерська звітність, інформація мережі Інтернет тощо

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): 1. Теоретико- методичні підходи до управління капіталом підприємства. 2 Характеристика ТОВ «Еко-Сфера». 3 Способи удосконалення процесу управління капіталом ТОВ «ЕКО-СФЕРА»

5. Перелік графічного матеріалу (із зазначенням обов'язкових креслень): Визначення поняття «капітал» у літературі. Ознаки класифікації та види капіталу підприємств. Управління капіталом підприємства (принципи, завдання, методи. Техніко-економічні показники ТОВ «Еко-Сфера» за даними фінансової звітності 2021-2023 роках. Операційні витрати ТОВ «Еко-Сфера» протягом 2021-2023 років. Деякі показники структури капіталу ТОВ «Еко-Сфера» у 2021-2023 роках. Структура капіталу ТОВ «Еко-Сфера» у 2021-2023 роках. Коефіцієнти структури та ефективності використання капіталу ТОВ «Еко-Сфера» у 2021-2023 роках. SWOT аналіз ТОВ «Еко-Сфера». Зведена таблиця заходів з оптимізації управління капіталом ТОВ «Еко-Сфера». Модель оптимізації структури ТОВ «Еко-Сфера». Оптимізації структури капіталу ТОВ «Еко-Сфера» з застосуванням механізму фінансового левериджу.

6. Консультанти розділів дипломної роботи:

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
1. Теоретико-методичний	Тюріна Н.М., професор кафедри МА		
2. Дослідницько-аналітичний	Тюріна Н.М., професор кафедри МА		
3. Проектно-рекомендаційний	Тюріна Н.М., професор кафедри МА		
4. Контроль	Грабовська І.В., ст. викладач р кафедри МА		

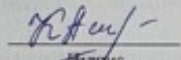
7. Дата видачі завдання

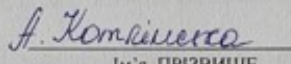
лютий 2024

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Пор. №	Назва етапів (розділів) дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вибір теми дипломної роботи	Лютий 2024	Виконано
2.	Одержання індивідуального завдання	Лютий 2024	Виконано
3.	Складання календарного плану графіка написання дипломної роботи	Лютий 2024	Виконано
4.	Аналіз літератури, участь у виконанні науково-дослідних робіт, інші заходи	Лютий 2024	Виконано
5.	Корегування теми дипломної роботи та календарного плану-графіку	Березень 2024	Виконано
6.	Підготовка першого розділу	Березень 2024	Виконано
7.	Підготовка другого розділу	Квітень 2024	Виконано
8.	Підготовка третього розділу	Травень 2024	Виконано
9.	Підготовка висновків	Червень 2024	Виконано
10.	Здача науковому керівнику	Червень 2024	Виконано

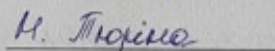
Студент

 Підпис

 Ім'я, ПРИЗВИЩЕ

Керівник роботи

 Підпис

 Ім'я, ПРИЗВИЩЕ

АНОТАЦІЯ

Котлінська А. Оптимізація процесу управління капіталом підприємства (на прикладі ТОВ «ЕКО-СФЕРА», м.Калинівка, Вінницька обл.)

Керівник роботи – к.е.н., професор кафедри менеджменту та адміністрування Тюріна Н.М.

Дипломна робота бакалавра: 57 с., 9 рисунків, 12 таблиць, 37 джерел посилання, 1 додаток.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: КАПІТАЛ, УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА, ВЛАСНІ ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ, ПОЗИЧЕНІ КОШТИ, ФІНАНСОВИЙ ЛЕВЕРІДЖ, ЕФЕКТ ФІНАНСОВОГО ВАЖЕЛЯ

В першому розділі дипломної роботи проаналізовано поняття капіталу підприємства, визначено способи класифікації видів капіталу, досліджено сутність управління капіталом компанії з принципами, особливостями, етапами.

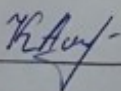
В другому розділі проаналізовано діяльність ТОВ «Еко-Сфера», в тому числі з позиції ефективності управління капіталом, дослідження його структури.

В третьому розділі запропоновано до запровадження такі способи оптимізації управління капіталом ТОВ «Еко-Сфера»:

а) розробка та слідування конкретною методологією оптимізації структури капіталу;

б) запровадити оптимізацію структури капіталу із застосуванням механізму фінансового левериджу;

в) проводити диверсифікацію джерел фінансування задля зменшення ризиків, загального підвищення ефективності використання коштів.

« 14 » 06 2024 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
1 ТЕОРЕТИКО- МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА	7
1.1 Поняття капіталу підприємства. Підходи до його класифікації	7
1.2 Управління капіталом підприємства	12
1.3 Політика оптимізації структури капіталу підприємства	18
2 ХАРАКТЕРИСТИКА ТОВ «ЕКО-СФЕРА»	24
2.1 Загальна характеристика ТОВ «Еко-Сфера»	24
2.2 Аналіз діяльності ТОВ «Еко-Сфера»	33
2.3 Аналіз капіталу ТОВ «Еко-Сфера» та ефективності управління ним	33
3 СПОСОБИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ТОВ «ЕКО-СФЕРА»	37
3.1 Методологія оптимізації структури капіталу ТОВ «Еко-Сфера»	37
3.2 Оптимізації структури капіталу ТОВ «Еко-Сфера» із застосуванням механізму фінансового левериджу	39
3.3 Диверсифікація джерел фінансування як спосіб покращити співвідношення власного та позикового капіталу	45
ВИСНОВКИ	48
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ	51
ДОДАТОК	55

ВСТУП

Для успішного розвитку вітчизняних підприємств важливо мати капітал, який покриває їхні потреби. Сформована оптимальна структура капіталу стає фундаментом для фінансової стійкості, платоспроможності та рентабельності будь-якого суб'єкта господарювання.

Внаслідок ринкових трансформацій в українській економіці змінилися правила гри для вітчизняних підприємств. Це стосується, зокрема, умов формування та використання фінансових ресурсів.

Тема управління капіталом підприємства є надзвичайно актуальною для компанії, і дана актуальність посилюється із підвищенням тиском складних економічних умов.

Метою дипломної роботи бакалавра є теоретико-практичне дослідження управління капіталом компанії, розробка рекомендацій з оптимізації такого управління на ТОВ «Еко-Сфера».

Завданнями дипломної роботи бакалавра є:

- визначити сутність поняття капіталу підприємства, визначення його видів;
- дослідження процесу управління капіталом, ознайомитись з етапами, принципами, завданнями, методами;
- характеристика політики оптимізації управління капіталом компанії;
- охарактеризувати діяльність ТОВ «Еко-Сфера»у цілому, а також з позиції структури капіталу товариства, системи управління ним;
- провести SWOT-аналіз діяльності компанії та виявити можливі способи оптимізації управління капіталом підприємства та обґрунтувати їх.

Об'єктом дипломної роботи є ТОВ «Еко-Сфера» - добре відома в Україні компанія, яка з 2003 року дбає про здоров'я споживачів та довкілля. Соки, пюре, вода та інші напої, виготовлені ТОВ «Еко-Сфера» з найкращих інгредієнтів, не

містять штучних добавок і дарують справжній смак природи. В своїй роботі компанія слідує високим стандартам, відповідає вимогам ISO 9001:2015 та Halal.

Предметом дипломної роботи бакалавра є процес управління капіталом компанії.

При написанні дипломної роботи нами були використані матеріали навчальних посібників, монографій, статей, матеріали офіційних ресурсів щодо фінансового стану ТОВ «Еко-Сфера», інтернет — джерела.

1 ТЕОРЕТИКО- МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Поняття капіталу підприємства. Підходи до його класифікації

Капітал справедливо вважають однією з найважливіших категорій фінансів суб'єктів господарювання. Фінансовий стан підприємства – це основа його успішного функціонування. Обсяг та структура залучених та використаних коштів безпосередньо впливають на результати діяльності. Тому грамотне управління фінансами є ключовим фактором у досягненні цілей та розвитку будь-якого бізнесу.

Слово «капітал» сягає корінням латинського «capitalis», що означало «головну суму грошей, призначену для позики під відсотки» [14, с. 9]. Цей термін походить від «caput» - «голова», що підкреслює першочергову важливість капіталу в давнину.

Капітал – це не просто гроші, а й потужний інструмент фінансового менеджменту, що дозволяє управляти фінансовим станом підприємства та гарантувати інтереси його власників.

Сучасні дослідники використовують різні підходи до визначення цієї категорії. У своїх працях сутність поняття «капітал» досліджували В. Базилевич, І. Балабанов, О. Бідник, І. Бланк, Ю. Воробйов, С. Клименко, С. Мочерний, В. Опарін, А. Поддєрьогін, В. Кучменко, О. Біла, Н. Спасів, В. Сопко та інші. Існує неоднозначність у трактуванні капіталу. Деякі науковці вважають, що це сукупність коштів, якими володіє суб'єкт господарювання, а інші розглядають його як частину фінансових ресурсів. Деякі дослідники розглядають капітал як вартість, яка в процесі виробництва генерує нову додану вартість. Цей підхід

підкреслює динамічну природу капіталу та його роль у створенні економічного багатства.

В таблиці 1.1 наведені тлумачення деяких авторів поняття «капіталу підприємства».

Таблиця 1. 1 — Визначення поняття «капітал» у літературі

Автор	Плумачення терміну «капітал»
1	2
І.О. Бланк [3]	загальна вартість засобів у матеріальній та нематеріальній формах, або засоби підприємства, що інвестовані у активи компанії
О.Г. Біла [2]	безпосередньо «грошовий» тип ресурсів, що авансовані у господарську діяльність (які можуть бути у вигляді власного, позиченого та залученого капіталу)
Т.А. Черемісова [32, с. 155]	Матеріальна основа як фінансово-економічних, так і виробничо-господарських відносин підприємства, що виникають в результаті підприємницької діяльності
О. Б. Жихор, І. М. Шматько [10, с. 4].	Фінансові ресурси, що авансовані в активи для забезпечення безперервної діяльності підприємства та отримання максимального прибутку
В. О. Кучменко [18, с.235].	сукупність фінансово-економічних благ (зі складу грошових, так і негрошових, плюс капітальні інвестиції), що використовуються як інвестиційний ресурс, а також фактор операційної діяльності
Г. О. Крамаренко, О. Є. Чорна [14, с. 520]	фінансові ресурси, потрібні для господарської діяльності підприємства та які використовуються обороті з метою отримання доходу
Л. В. Петришинець [23, с. 3]	фінансово-економічні ресурси, вкладені в майно, активи (матеріального і нематеріального характеру), незалежно від джерел їх отримання, які використовуються в процесі розширеного відтворення задля отримання доходу або продовженої вартості капіталу підприємства
Н. Я. Спасів [28, с. 131]	грошові ресурси підприємства, що мобілізуються при формуванні його активів
З. М. Холод, І. І. Малярчук І.І. [33, с. 284]	основний фактор виробництва, що характеризує фінансові ресурси підприємства, є джерелом добробуту власників та головним мірилом ринкової вартості

На рисунку 1.1 подана «статистика вживаності» змісту поняття «капітал».

Рисунок 1.1 - Аналіз визначень поняття «капітал підприємства» в економічній науковій літературі [21, с. 16]

Додамо, що сучасні дослідники використовують різні підходи до визначення цієї категорії:

- функціональний підхід трактує капітал як сукупність ресурсів, які генерують дохід (це кошти, обладнання, земля, людський капітал);
- інституційний підхід до капіталу дає таке означення категорії - це сукупність прав власності на активи (такі як акції, облігації, контракти);
- з фінансової точки розу капітал - це джерело фінансування (ділиться на власний, позиковий, інші);
- маркетинговий капітал являє собою інвестиційний ресурс для створення ринкової вартості підприємства; соціально-економічний погляда дає розуміння

капіталу як сукупності ресурсів для розвитку суспільства (такий як людський, соціальний, природний).

Зробимо висновок про те, що згідно поглядів найбільшого числа науковців, капітал можна наділити такими характеристиками:

- це необхідна умова організації підприємницької діяльності та подальшої її реалізації;

- це основний фактор виробництва, що формує весь виробничий комплекс;

- це фінансові ресурси компанії, що забезпечують його дохід;

- він відображає процес формування, розподілу, подальше використання, а також відтворення ресурсів підприємства;

- виступає основою для формування основних і оборотних коштів підприємства;

- виступає головним джерелом добробуту інвесторів і найманих працівників суб'єкта господарювання, а також майбутніх власників;

- є барометром рівня ефективності всієї господарської діяльності компанії;

- є головним мірилом ринкової вартості суб'єкта господарювання;

- він формується під впливом фактора часу та інших чинників зовнішнього та внутрішнього середовища компанії [21, с. 17-18].

Функціями капіталу підприємства, в такому випадку, є стартова (при започаткуванні бізнесу), гарантійна, захисна, регулююча, репрезентування [16, с.203]

Виділемо в таблиці 1.2 ознаки класифікації разом із видами капіталу підприємства.

В сучасній економіці володіння капіталом не завжди передбачає право власності на нього. Це дає можливість підприємцям розпоряджатися капіталом, не маючи його у власності. Наприклад, акціонери акціонерного товариства передають право розпорядження капіталом менеджменту, залишаючись його власниками.

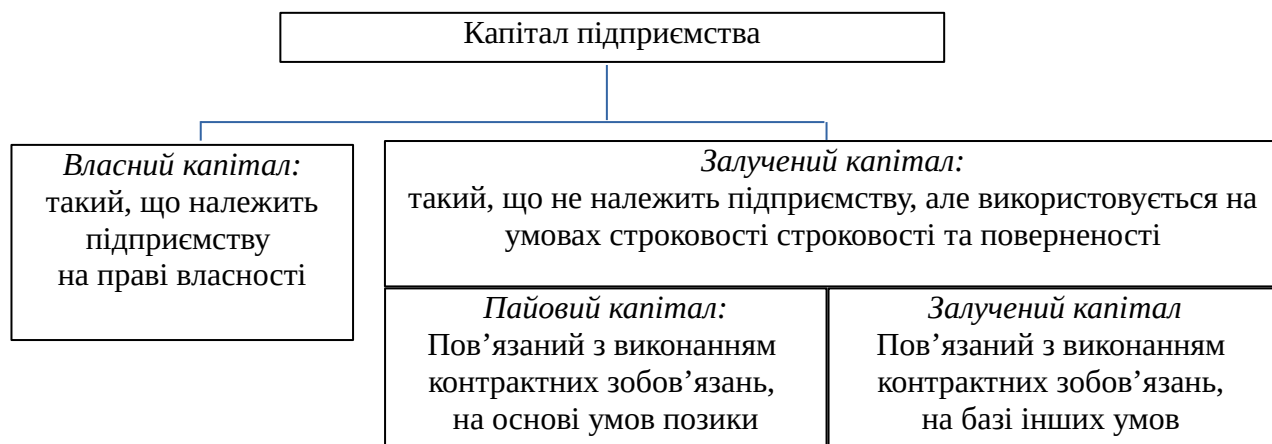

Рисунок 1.2 — Поділ капіталу на елементами за джерелами формування коштів [21, с. 227]

Таблиця 1.2 — Ознаки класифікації та види капіталу підприємства [17, с. 7]

Ознака класифікації	Види капіталу
1	2
За приналежністю підприємству	Власний і позиковий (залучений)
За об'єктом інвестування	Основний; оборотний капітал
За формою знаходження у процесі кругообігу	Грошова форма; виробнича і товарна форма
Організаційно-правова форма діяльності	Акціонерний; пайовий; індивідуальний
Характер використання в господарській діяльності	Такий, що працює; непрацюючий
Характер використання	З метою споживання та накопичення (реінвестований)
Строки вкладання (залучення)	Довгостроковий (або перманентний); короткостроковий
За правовим аспектом виникнення та функціонування	Тіньовий; легальний

Це робить економіку більш гнучкою та динамічною, адже дозволяє залучати капітал від різних інвесторів та використовувати його найефективніше [17, с. 6].

Ми же поділяємо необхідність структуризації капіталу підприємства так, як показано на рисунку 1.2.

З огляду на те, що право власності та розпорядження капіталом можуть бути розділені, його поділяють на два типи: власний та залучений (позиковий). Пропорції між ними визначають так звану «структуру капіталу». Вона, в свою чергу, суттєво впливає на багато аспектів діяльності підприємства, роблячи його більш чи менш ефективним, а також значною мірою визначає його ринкову вартість.

Власний капітал можна визначити як власні ресурси підприємства, вкладені з метою отримання прибутку, отримання платежів у вигляді дивідендів та забезпечення стабільності розвитку у майбутньому. З іншого боку, позиковий капітал представляє собою позичені кошти, залучені на короткий, середній або довгий термін з метою отримання прибутку на основі принципів повернення та сплати відсотків від суми позики.

Іншими словами, власний капітал - це кошти, якими володіє компанія, а позиковий капітал - це кошти, які вона позичає у інших.

Розуміння сутності та ключових характеристик капіталу підприємства робить очевидною важливість та складність управління ним. Таке управління спрямоване на забезпечення динамічного розвитку компанії, посилення її конкурентних позицій та досягнення успіху на ринку.

1.2 Управління капіталом підприємства

Управління капіталом – це комплексна система, що ґрунтується на принципах та методах розробки та реалізації управлінських рішень. Її головними цілями є: оптимізація процесу формування капіталу з різних джерел (таких як власні кошти, позики, інвестиції тощ, а також забезпечення ефективного використання капіталу у всіх видах господарської діяльності підприємства.

Це досягається за допомогою аналізу потреб підприємства в капіталі, оцінки доступних джерел фінансування, вибору оптимальної структури капіталу, впровадження інвестиційних проектів, контролю за використанням капіталу та оцінки його ефективності [3, с. 259].

Система управління капіталом підприємства – це складна структура, що складається з трьох взаємопов'язаних підсистем:

- підсистема формування капіталу (основні завдання – це забезпечення достатнього обсягу капіталу для розвитку бізнесу, оптимізація його структури (співвідношення власних та позикових коштів), підтримка фінансової стійкості та реінвестування отриманого прибутку);

- підсистема використання капіталу підприємства (фокусується на ефективному фінансуванні поточних та інвестиційних потреб підприємства, мінімізації фінансових ризиків та здійсненні чіткого контролю над використанням капіталу);

- функціональна (визначає мету, завдання, принципи, функції та методи управління капіталом, гарантуючи цілеспрямованість та результативність всієї системи) [22, с.253].

Взаємодія цих трьох підсистем забезпечує комплексне та ефективне управління капіталом, що є ключовим фактором успішного розвитку будь-якого підприємства.

Перелічені нами підсистеми міцно взаємопов'язані та знаходяться в підпорядкуванні до єдиної політики управління капіталом суб'єкта господарювання (рисунок 1.3).

Необхідно додати, що завдання управління капіталом підприємства можуть бути доповнені забезпеченням фінансової гнучкості, та фінансової рівноваги одночасно; забезпечення вчасного реінвестування засобів, нарощення прибутковості капіталу [30, с.34].

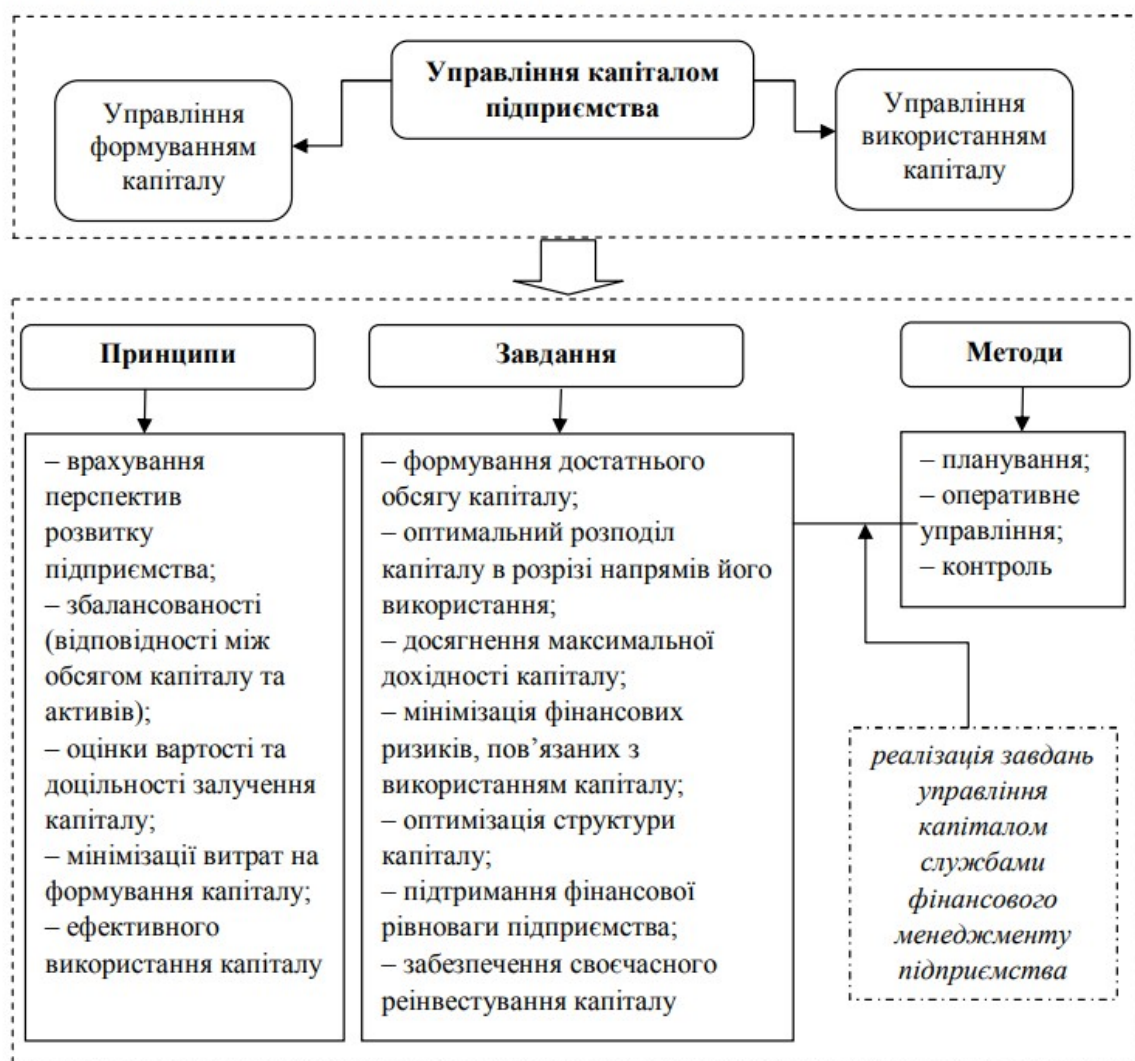

Рисунок 1.3 - Управління капіталом підприємства (принципи, завдання, методи [19, с.42])

Управління капіталом на підприємстві здійснюється в рамках законодавства, ґрунтуючись на загальних принципах, відповідно до завдань (стратегічних і тактичних), за допомогою методів управління.

Управління капіталом на підприємстві - це складний процес, що включає безліч важливих завдань, які суттєво впливають на його діяльність та рентабельність.

Одним з ключових завдань є оптимізація структури капіталу, що передбачає попередній поглиблений аналіз фінансового стану підприємства, (аналіз активів,

пасивів та власного капіталу). Крім того, визначають вплив на структуру капіталу як зовнішніх, так і внутрішніх факторів. А вжиття заходів з оптимізації структури капіталу, спрямованих на підвищення рівня фінансової рентабельності за рахунок ефективного використання власного та позикового капіталу; мінімізацію фінансових ризиків, пов'язаних з борговими зобов'язаннями та змінами процентних ставок; формування показників цільової структури капіталу, які відповідають стратегічним цілям та фінансовому становищу підприємства.

Іноді, управління капіталом ділять на дві сфери: управління формування капіталу (що полягає в задоволенні потреби в залученні активів та оптимізації структури капіталу підприємства) та управління використання капіталу (що проявляється в зростанні добробуту власників компанії в поточному та майбутньому періодах) [7, с.72] .

Процес управління капіталом підприємства здійснюється за етапами, що представлені на рисунку 1.4.

Рисунок 1.4 — Етапи процесу здійснення управління капіталом підприємства [22, с. 255]

Отже, на першому етапі оптимізації структури капіталу проводиться комплексне оцінювання фінансового стану підприємства через: аналіз обсягу

капіталу (це оцінка сукупного капіталу, його динаміки та відповідності потребам підприємства); аналіз структури капіталу (визначення частки власного та позикового капіталу, а також їх відповідності структурі активів); аналіз джерел формування капіталу (дослідження джерел надходження коштів та їх впливу на фінансову стійкість); оцінку вартості капіталу (визначення вартості кожного елементу капіталу, беручи до уваги ризику та очікувану прибутковість).

Для проведення аналізу використовуються різні методи, такі як:

а) горизонтальний та вертикальний аналізи: дослідження динаміки та структури капіталу за певний період;

б) порівняльний аналіз: порівняння показників капіталу з аналогічними показниками інших підприємств;

в) коефіцієнтний аналіз: розрахунок фінансових коефіцієнтів, які характеризують ефективність використання капіталу;

г) інтегральний аналіз: комплексне дослідження всіх аспектів капіталу, що дозволяє отримати узагальнену картину фінансового стану підприємства.

Результати аналізу стають основою для розробки стратегії оптимізації структури капіталу, яка має на меті підвищити фінансову рентабельність та мінімізувати ризики.

Коефіцієнтний аналіз є одним з найпоширеніших методів оцінки ефективності управління капіталом підприємства. Він використовується різними групами зацікавлених сторін, включаючи власників, менеджерів, інвесторів та кредиторів.

Цей метод ґрунтується на розрахунку та аналізі ряду фінансових коефіцієнтів, які можна поділити на три основні групи:

а) показники структури джерел фінансування капіталу, які відображають співвідношення власного та позикового капіталу, даючи уявлення про рівень фінансової стійкості підприємства;

б) коефіцієнти оборотності капіталу, що характеризують ефективність використання капіталу для генерування доходів;

в) показники рентабельності капіталу, які визначають, наскільки ефективно підприємство використовує свої ресурси для отримання прибутку [9, с.73].

Кожна група коефіцієнтів надає цінну інформацію про різні аспекти управління капіталом. Комплексний аналіз цих показників дозволяє:

- оцінити фінансовий стан підприємства та його стійкість до ризиків;
- визначити ефективність використання капіталу та його генерування доходів;
- порівняти показники підприємства з аналогічними показниками інших компаній в галузі;
- виявити потенційні проблеми та прийняти обґрунтовані рішення щодо оптимізації структури капіталу.

Важливо зазначити, що коефіцієнтний аналіз має свої обмеження. Він не може дати вичерпної картини фінансового стану підприємства і потребує додаткового аналізу інших фінансових показників та якісних факторів.

Тим не менш, коефіцієнтний аналіз залишається цінним інструментом для оцінки ефективності управління капіталом та прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

На другому етапі здійснюється аналіз вартості складових капіталу підприємства за джерелами їх формування, а далі - оцінюється необхідність та ефективність їх використання в подальшому.

На третьому етапі оптимізації структури капіталу здійснюється розрахунок планових показників, що стосуються формування капіталу для фінансування активів підприємства.

1.3 Політика оптимізації структури капіталу підприємства

Основними передумовами формування дієвої системи управління капіталом підприємства, на наш погляд, є:

- формування і оптимізація такого розміру та структури капіталу підприємства, які б забезпечили фінансову стійкість компанії при мінімальних витратах на обслуговування ресурсів (власних та позичених);
- запровадження раціональної політики фінансування активів;
- забезпечення пришвидшення оборотності коштів за рахунок виявлення та ліквідації надмірних запасів, поліпшення організації процесу постачання, раціональної організації процесу збуту продукції, запровадження нових технологій, здійснення раціональної, зваженої кредитної політики [21, с.37].

При формуванні політики оптимізації структури капіталу підприємства, об'єктом управління виступає власний та позичений капітал, предметом вважають процес такого управління, а суб'єктом є фінансові керівники компанії.

Вважається, що в структурі капіталу підприємства якомога більшу частку повинен займати власний капітал. Це робить підприємство більш стійким та незалежним від зовнішніх боргів. Дійсно, власний капітал має ряд суттєвих переваг перед позиковим, серед яких:

- а) простота залучення;
- б) порівняно висока рентабельність, в той час як частина прибутку від позичених коштів йде на сплату відсотків;
- в) відсутність витрат у вигляді відсотків за кредитами;
- г) фінансова стійкість. Відомо, що підприємства з більшою часткою власного капіталу вважаються більш стійкими до фінансових негараздів та мають кращу платоспроможність;
- д) низький ризик банкрутства завдяки відсутності боргових зобов'язань [23, с.143].

Хоча власний капітал має значні переваги, сучасні реалії змушують великі промислові підприємства використовувати також й позикові кошти. Це пов'язано з кількома факторами, серед яких масштабність інвестування, яке не можливо здійснити лише власним коштом; можливості нарощення рентабельності підприємства шляхом оптимізації фінансових потоків. Потрібно пам'ятати, що використання позичених коштів вимагає від керівництва чіткого планування, професійного правління, беззаперечної дисципліни.

Практика показує, що ефективно поєднання власного та позикового капіталу дає можливість великим промисловим підприємствам швидше досягати зростання та розвитку, нарощувати конкурентоспроможність, збільшувати прибуток та рентабельність.

Завдяки відповідальному підходу, позикові кошти можуть стати потужним інструментом для розвитку та процвітання великих промислових підприємств.

Існують різні моделі структури капіталу, що показані на риунку 1.5.

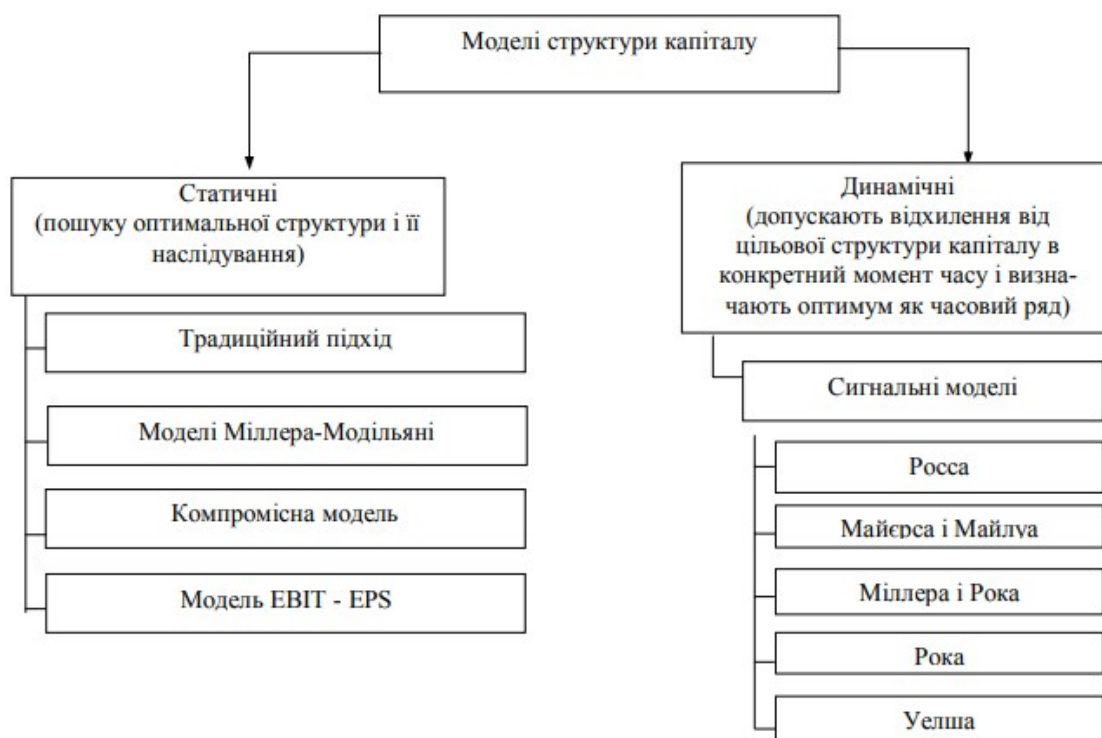

Рисунок 1.5 — Моделі формування оптимальної структури капіталу підприємства [7, с.73]

Оптимізація структури капіталу може здійснюватись на різних етапах функціонування підприємства.

Так, на етапі створення підприємства, оптимізація структури капіталу передбачає:

- а) врахування максимальної рентабельності власного капіталу підприємства через механізм розрахунку фінансового леверіджу;
- б) забезпечення мінімізації вартості капіталу;
- в) забезпечення мінімізації можливих ризиків (залучення капіталу, ставок і т.д.).

Розглянемо більш детально способи проведення розрахунків при використанні зазначених критеріїв.

Фінансовий леверідж (ЕФЛ) розраховується на основі відомої формули:

$$\text{ЕФЛ} = (1 - C_{\text{ПП}}) \times (K_{\text{ВРА}} - C_{\text{В}}) \times \text{ЗК} / \text{ВК} \quad (1.1),$$

де $C_{\text{ПП}}$ — ставка податку на прибуток, коефіцієнт; $K_{\text{ВРА}}$ — коефіцієнт валової рентабельності активів, %; $C_{\text{П}}$ — ставка відсотка за кредит, що сплачується підприємством за використання залученого капіталу, %; ЗК — сума залучених коштів, грн; ВК — сума власних коштів, грн.

Фінансовий важіль може суттєво впливати на діяльність компанії, маючи як позитивний, так і негативний вплив. Цей ефект виникає не лише при використанні кредитів, але й при залученні безкоштовних позикових, таких як кредиторська заборгованість. При цьому, чим вища частка «безкоштовних коштів» у структурі капіталу, тим більшим буде значення ефекту фінансового левериджу (ЕФЛ) [20, с.47].

Ефект фінансового левериджу (ЕФЛ) являє собою зміну рентабельності власного капіталу, що виникає внаслідок використання позикових коштів у діяльності підприємства. Позитивний ЕФЛ спостерігається, коли рентабельність активів (ROA) перевищує середньозважену вартість капіталу (WACC). Це означає, що підприємство використовує позиковий капітал, отриманий за фіксованою

процентною ставкою, більш ефективно, ніж його власний капітал, що призводить до зростання рентабельності власного капіталу [11, с.15].

В багатьох моделях управління капіталом підприємства науковці звертаються до поняття середньозваженої вартості капіталу (СВК). Для визначення використовують наступну формулу:

$$\text{СВК} = \text{ЗК} / (\text{ВК} + \text{ЗК}) \times \text{С}_\Pi + \text{ВК} / (\text{ВК} + \text{ЗК}) \times \text{С}_\text{В}, \quad (1.2)$$

де $\text{С}_\text{В}$ — ціна власного капіталу підприємства, % [7, с.74].

Вартість капіталу – це витрати, які несе компанія за використання коштів, отриманих з різних джерел, таких як власний капітал (акції), позиковий капітал (кредити) та інші.

Для досягнення мінімально можливого значення «середньозваженої вартості капіталу» (WACC або СВК) необхідно провести комплексну оптимізацію всіх факторів, що впливають на нього, як першого, так і другого та нижчих порядків. Цей процес передбачає динамічну зміну параметрів, що обумовлюють WACC, з метою знаходження оптимального співвідношення.

Варіант, при якому середньозважена вартість капіталу є мінімальною, вважається найоптимальнішим підходом до побудови його структури.

Важливо оптимізувати його структуру для мінімізації фінансового ризику та покращення умов залучення капіталу (як одного напрямків оцінки ефективності управління капіталом). Це передбачає вибір найдешевших джерел фінансування активів підприємства. Активи можуть бути поділені на такі складові:

а) необоротні активи;

б) постійна частина оборотних активів, що не залежать від змін в обсягах діяльності, не зв'язана із виникненням сезонних запасів продукції, а також розглядається в якості мінімального їх розміру;

в) змінна частина оборотних фондів, що, на відміну від попередньої, залежить від змін в обсягах діяльності підприємства та зв'язана із виникненням сезонних запасів продукції [20, с.48].

Існують різні підходи до фінансування активів підприємства і які пов'язані із різним рівнем ризику для нього:

- а) агресивний (з найбільшим ризиком);
- б) консервативний (рівень ризику помірний);
- в) компаромісний.

Агресивний підхід передбачає використання власного капіталу та довгострокових зобов'язань лише для фінансування необоротних активів. Всі оборотні активи формуються за рахунок короткострокових зобов'язань.

Перевагою такого підходу вважають низьку вартість капіталу, оскільки завдяки значній частці короткострокових кредитів, середня вартість капіталу (WACC) стає мінімальною. Використання короткострокових кредитів дозволяє компанії швидко розширюватися та інвестувати в нові можливості.

Ризики такого, в той же час, є достатньо суттєвими: чутливість до змін процентних ставок та економічних умов; ризик неспроможність погасити короткострокові борги, який може призвести до дефолту та банкрутства; вразливість компанії до економічних коливань.

Консервативний підхід передбачає використання власного капіталу та довгострокових зобов'язань для фінансування необоротних активів, основної частини оборотних активів та половини змінної частини оборотних активів.

Перевагою є низький ризик завдяки мінімальному використанню короткострокових зобов'язань. Консервативна структура капіталу забезпечує більшу фінансову стійкість та стійкість до економічних коливань.

Недоліками в той же час є, висока вартість капіталу (використання власного капіталу та довгострокових зобов'язань, як правило, дорожче, ніж використання короткострокових кредитів); обмежені можливості зростання; неефективного використання коштів, до якого може призвести невикористання позикового капіталу в повній мірі, особливо в ті періоди, коли потреба в оборотних активах зменшується [20, с.48].

Поміркований підхід поєднує в собі елементи консервативного та агресивного підходів. Він передбачає використання власного капіталу та довгострокових зобов'язань для фінансування необоротних активів та більшої частини оборотних активів. Змінна частина оборотних активів, у свою чергу, його перевагами є: збалансована вартість капіталу, помірний ризик, гнучкість. Поміркована структура капіталу не гарантує найнижчу WACC порівняно з агресивним підходом, залежність від довгострокових джерел фінансування може дещо обмежувати можливості для швидкого розширення [20, с.48].

Варто зазначити, що крім трьох основних видів політики формування активів, існують й інші, альтернативні підходи. Ці альтернативні стратегії ґрунтуються на зміні пропорцій використання різних джерел капіталу для фінансування конкретних елементів активів. Вибір оптимальної політики залежить від низки факторів, характерних для конкретного підприємства.

2 ХАРАКТЕРИСТИКА ТОВ «ЕКО-СФЕРА»

2.1 Загальна характеристика ТОВ «Еко-Сфера»

Товариство з обмеженою відповідальністю «Еко-Сфера» (далі – ТОВ «Еко-Сфера») розпочало свою діяльність у 2003 році. Місцезнаходження компанії – м. Калинівка, Вінницька область. Статутний капітал компанії - 9 600 000 грн.

Уповноважена особа (керівник та підписант) Єгорова Ніна Василівна.

На даний момент ТОВ "Еко-Сфера" є одним із учасників ЕКОСФЕРА group.

Основним задекларованим видом діяльності згідно КВЕД товариства є «Виробництво фруктових і овочевих соків» (10.32 за рубрикатом).

Додаткові види діяльності розписані в таблиці А.1. додатку А.

ТОВ «Еко-Сфера» пропонує своїм клієнтам широкий спектр продукції, що налічує близько 50 різновидів. Важливою особливістю компанії є використання вітчизняної сировини. Більшість сировини для виробництва продукції вирощується на території України. Перший комплекс, що входить складу компанії, спеціалізується на виробництві сировини, а другий комплекс ТОВ «Еко-Сфера» забезпечує безпосередньо виробництво соків.

ТОВ «Еко-Сфера» спеціалізується на виробництві та доставці якісних та корисних напоїв. Компанія пропонує широкий асортимент соків (фруктові та овочеві, для дітей та дорослих, на будь-який смак), мінеральної води (газованої, не газованої, з додаванням мікроелементів та інших корисних складових, різних об'ємів пакування).

Бренди продукції ТОВ «Еко-Сфери» наведені в таблиці 2.1.

ТОВ «Еко-Сфера» пропонує широкий вибір концентратів та пюре з понад 10 видів фруктів та овочів. Яблучні концентрати та пюре завжди доступні, а інші

смаки (такі як персиковий, абрикосовий, вишневий, смородиновий, томатний, морквяний, гарбузовий та буряковий), виготовляються під замовлення.

Таблиця 2.1 — Бренди продукції ТОВ «Еко-Сфера»

Група асортименту	Бренди продукції
<i>1</i>	<i>2</i>
Соки та нектари	Соки України, Добрий Ранок, Play, Maldivia
Питна вода	Вінні, ЕКО, Vola love, Поділія
Газована вода	Вінні, Антонівка, dablcola, STORM orange, SPLASH lemob

У вересні 2023 року відбулась презентація оновленої лінійки соків ТМ «Play» відбулася у рамках допрем'єрних показів мультфільму «Щенячий Патруль: Мегакіно». Завітавши до кінотеатрів Києва, Вінниці, Одеси та Калинівки, відвідувачі могли не лише насолодитися захоплюючими пригодами цуценят-рятувальників, а й скуштувати смачні та корисні соки.

Зазначимо, що соки випускаються не лише під власними марками, але й по замовленню таких мереж, як АТБ — Маркет, Сільпо-фуд і т.д.

ТОВ «Еко-Сфера» в своїй діяльності притримується стандартів ISO 9001: Система управління якістю; ISO 14000: Система екологічного менеджменту; ISO 22000: Система управління безпекою харчових продуктів. Робота в даному напрямку продовжується і понині. Стандарти якості вважаються першочерговими орієнтирами виробництва та управління.

Серед конкурентів компанії можна назвати корпорацію «Pepsi Corporation», зокрема, бренди які вона випускає - «Sandora», «Sandora FRUTZ», «Sandora Essentials» та ін. Також перелік конкурентів можна поповнити такими виробниками соків як Одеський завод дитячого харчування (марка «Наш Сік»), «Т.Б.С. Україна» (марки «Чудовий Дар», «Сік з України», «Фрутовий сад», «Сонячний край» та ін), компанія «Витмарк-Україна» (марки ТМ Jaffa, «Наш Сік», «Вітамін», «Фруктовий сад», Vega Milk та ін.).

Серед конкурентів ТОВ «Еко-Сфера» на сегменті виготовлення питної води можна назвати компанію «Родничка» (ТМ «Слов'янська», ТМ «Бонача», ТМ «Талка», ТМ «Стара Збручівка», ТМ «Миргородська» та ін), IDS Ukraine (ТМ «Моршинська»), ТОВ «Рекреаційні Технології» (ТМ «Поляна Квасова»).

Організаційна структура управління наведена на рисунку А.1 додатку А.

Структура управління підприємства є типовою для компаній такої організаційно-правової форми. Структура є розгалуженою, присутні функціональні блоки управління, зокрема, управління організацією виробництва, управління збутом та логістикою, планово-економічний відділ, бухгалтерія, відділ постачання, сертифікації продукції, відділ зберігання.

Управління організацією виробництва проводить планування та здійснює контроль виробництва, керує оптимізацією процесів, проводить управління запасами, формує проміжні та остаточні звіти.

Управління замовленнями, організація та контроль роботи складів, проведення обслуговування клієнтів входить до функцій управління збутом та логістикою ТОВ «Еко-Сфера».

Інформаційний зв'язок між структурними підрозділами ТОВ «Еко-Сфера» чітко налагоджений за рахунок автоматизованої інформаційної системи.

Зазначимо, що на підприємстві активно ведеться маркетингова політика. Зокрема, 9 березня 2023 року компанія «Еко-Сфера» виступила партнером допрем'єрного показу кмультфільму «Панда Кунг - Фу 4». Малюки ласували смачними соками «Добрий Ранок», переглядаючи нову шалену історію.

Компанія є офіційним спонсором ФК «Фенікс» у м. Калинівка, була офіційним партнером інженерних змагань ВЕС'2023, які проходили 24-28 листопада 2023 року у м. Львів.

За участі Олега Гончарука, керуючого партнера ТОВ «ЕКО-СФЕРА», 1 грудня 2023 року відбувся - «Export Credit Forum 2023», що став основою для подальшої співпраці учасників. О.Гончарук виступив з доповіддю про досвід «ЕКО-СФЕРА»

у використанні фінансових інструментів підтримки експорту, зустрівся з представниками влади та фінансових установ

ТОВ «Еко-Сфера» активно здійснює волонтерську роботу, за що отримала відзнаку Командувача Сил Логістики ЗСУ за активну співпрацю та всебічну волонтерську допомогу підрозділам Сил логістики Збройних Сил України.

З метою аналізу діяльності компанії, проведемо комплексний SWOT аналіз ТОВ «Еко-Сфера» (таблиця 2.2).

На основі даних офіційної звітності товариства, сайту компанії, відгуків споживачів, нами було сформульовано перелік сильних та слабких сторін товариства, набір можливостей та загроз.

Таблиця 2.2 — SWOT аналіз ТОВ «Еко-Сфера»

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> - використання натуральної сировини в процесі виготовлення продукції; - стабільне функціонування протягом тривалого періоду часу; - добре зарекомендована репутація; - достатньо широкий асортимент продукції; - використання сучасних технологій виробництва та пакування продукції; - високі вимоги до якості продукції (слідування стандартам якості); - екологічна свідомість; - налагоджена система збуту продукції; - активна маркетингова політика; - активне оновлення асортименту продукції (нові смаки, властивості, способи пакування) 	<ul style="list-style-type: none"> - наявність великої кількості конкурентів, постійний тиск ринку, жорстка цінова боротьба; - сезонність попиту на соки та сокову продукцію підприємства; - не завжди ефективна політика просування брендів; - недостатнє використання цифрового маркетингу; - можливо, надто велика залежність від торгових мереж (під брендами яких виготовляється продукція); - висока вартість виробничого обладнання, значні витрати на його оновлення; - не достатній аналіз ефективності використання капіталу підприємства та пошуку альтернативних способів вкладання та залучення

Кінець таблиці 2.2

Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> - збільшення відсотку експортованої продукції; - зростання попиту на здорову їжу; - збільшення власної частки на ринку України; - вдосконалення пакування; - підтримка українського виробника урядовими структурами, користування сприятливими умовами для розвитку, отримання пільгових кредитів 	<ul style="list-style-type: none"> - економічна криза; - зменшення платоспроможного попиту населення; - виникнення нових конкурентів; - здороження енергоресурсів, палива; - потреба у кадрах; - збої в електропостачанні

Екологічна свідомість товариства пов'язана із використанням екологічно — чистих технологій, прагненням до мінімізації викидів у середовище, тощо.

На наш погляд, сильні сторони ТОВ «Еко-Сфера» можна успішно використовувати для реалізації його можливостей. Так, використання сучасних технологій дозволить здійснити вдосконалення системи пакування продукції. Високі стандарти якості продукції, добра репутація, оновлення асортименту — дозволять збільшити власну частку компанії на ринку України. Сертифікація продукції, натуральна сировина, досвід функціонування ТОВ «Еко-Сфера» на ринку — дозволять швидко освоїти зарубіжні ринки продукції. До зростання попиту на здорову їжу, товариство може застосувати маркетингові заходи, заходи з популяризації власної продукції.

Задля мінімізації слабких сторін діяльності також стануть у нагоді сильні сторони товариства. Зокрема, для мінімізації впливу конкуренції на нашу компанію, необхідно використовувати можливості виходу на зарубіжні ринки, подальше оновлення асортименту, підтримка високого іміджу компанії.

З метою мінімізації загроз, на наш погляд, необхідно розробити план дій в кризових умовах, створювати резерви, використовувати власні переваги для

збереження позиції на ринку, здійснювати політику гнучкого управління, виходячи із вимог сьогодення.

Подальший аналіз діяльності проведемо в пункті 2.2.

2.2 Аналіз діяльності ТОВ «Еко-Сфера»

Показники ТОВ «Еко-Сфера» наведені в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 — Техніко-економічні показники ТОВ «Еко-Сфера» за даними фінансової звітності 2021-2023 років

Показник	Одиниц і виміру	Рік			Темпи зміни, %, до попереднього року	
		2021	2022	2023	6	7
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>
1. Чистий дохід від реалізації продукції, робіт та послуг	тис грн	509037	778188	993827	152,87	127,71
2. Собівартість реалізованої продукції, робіт та послуг	тис грн	402317	600297	719 274	149,21	119,82
3. Середньорічна вартість основних фондів	тис грн	266481	243349	308690	91,32	126,85
4. Середньорічна вартість оборотних фондів	тис грн	253935	290464	369432	114,39	127,19
5. Середньооблікова чисельність працівників, всього	осіб	501	502	492	100,20	98,01
6. Загальний фонд оплати праці	тис грн	59160,95	63606,9	98267,5	107,52	154,49
7. Середньорічна продуктивність праці працівників	тис грн/ особу	1016,04	1550,18	2019,97	152,57	130,31
8. Середньомісячна заробітна плата працівників	грн/ особу	9840,48	10558,9	16644	107,3	157,63
9. Фондовіддача	грн /грн	1,91	3,20	3,22	167,41	100,68
10. Фондомісткість	грн	0,52	0,31	0,32	59,73	99,33

Кінець таблиці 2.3

1	2	3	4	5	6	7
11. Витрати на 1 грн реалізованої продукції, робіт та послуг	тис грн	0,79	0,77	0,72	97,65	93,82
12. Чистий прибуток (збиток)	тис грн	5803	24937	55619	429,73	223,04
13. Сума активів	тис грн	571920	553405	837105	96,76	151,26
14. Рентабельність (збитковість) продукції	%	1,44	4,15	7,73	288,00	186,14

Для формування таблиці нами була використана офіційна фінансова звітність ТОВ «Еко-Сфера» за зазначений період (звіт про прибутки та збитки, звіт про фінансовий стан).

Протягом 2021-2023 років ТОВ «Еко-Сфера» демонструє стійке зростання чистого доходу від реалізації продукції (рисунок 2.1). Чистий дохід у 2022 році, порівняно з 2021 роком збільшився на 52,9%, а в 2023 році в порівнянні із 2022 — ще на 27,71%. Це свідчить про ефективну роботу компанії, зростання попиту на її продукцію та позитивні перспективи розвитку.

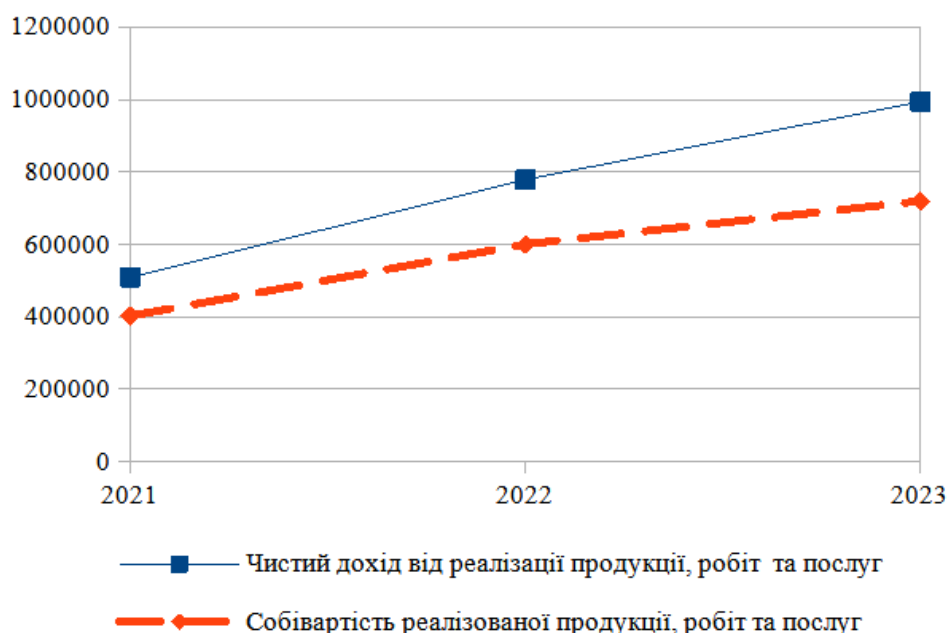

Рисунок 2.1 — Динаміка чистого доходу та собівартості продукції ТОВ «Еко-Сфера»

Собівартість реалізованої продукції, робіт та послуг зросла за 2022-2021 рік на 49,2% (або 197 980 тис. грн.). В подальшому (при порівнянні 2023 та 2022 років) вона знову зросла, але на значно менший відсоток (19.8%).

В 2023 році бачимо зменшення чисельності працівників на 10 осіб, що вважаємо негативною тенденцією. Зростання розміру мінімальної заробітної платні працівників призвело до зростання фонду оплати праці на 54,49% (при порівнянні 2023 та попереднього років).

Найбільше значення фондівіддачі можна побачити у 2023 році — 3,22, найменше — у 2021 році. Оскільки цей показник вказує на ефективність використання основних фондів, то, відповідно, найбільшу ефективність товариство мало в 2023 році.

Витрати на 1 грн виробленої продукції протягом даного періоду мали стійку тенденцію до падіння — на 2,35 та 6,18% відповідно по роках.

Зазначимо, що 2023 рік був успішним в плані прибутковості, який зріс в 2,23 рази. Нарощення суми активів у 2023 році може свідчити про придбання певного майна для цілей функціонування, що вважаємо позитивним аспектом.

Зростання прибутковості автоматично підтверджується високим значенням рентабельності продукції: з 1,44% у 2020 році до 7,73% у 2023 році.

Зростання прибутковості, як відомо, може досягатись кількома способами. Перший — нарощення обсягів виробництва та реалізації, інший — скорочення витрат. Можемо сказати, що на ТОВ «Еко-Сфера» було застосовано комбінований підхід, який виявився достатньо ефективним.

Розглянемо більш детально зміни в розірах операційних (виробничих) витрат підприємства (таблиця 2.4)

Всі статті операційних витрат становили більше 100%. Найбільшим темпом, в 2022 році по відношенню до попереднього року, зросли матеріальні витрати — на 42,96% або 168380 тис грн. Далі слідували інші операційні витрати — зросли на 37,6%. В 2023 році витрати на амортизацію залишились не змінними.

Таблиця 2.4 — Операційні витрати ТОВ «Еко-Сфера» протягом 2021-2023 років

Вид операційних витрат	Сума, тис грн			Темпи змін до попереднього року, %	
	2021	2022	2023	5	6
1	2	3	4	5	6
1.Матеріальні затрати	391934	560314	769353	142,96	137,31
2.Витрати на оплату праці та соціальні заходи разом, в т.ч.:	43795	45368	5887	103,59	129,78
витрати на оплату праці	36467	37957	49274	104,09	129,82
відрахування на соціальні заходи	7328	7411	9603	101,13	129,58
3.Амортизація	24900	28403	28404	114,07	100,00
4.Інші операційні витрати	76408	104859	128 460	137,24	122,51
Всього	537037	738944	985094	137,60	133,31

На рисунку 2.2 можна побачити структуру операційних витрат ТОВ «Еко-Сфера», де 100% - це загальна їх сума.

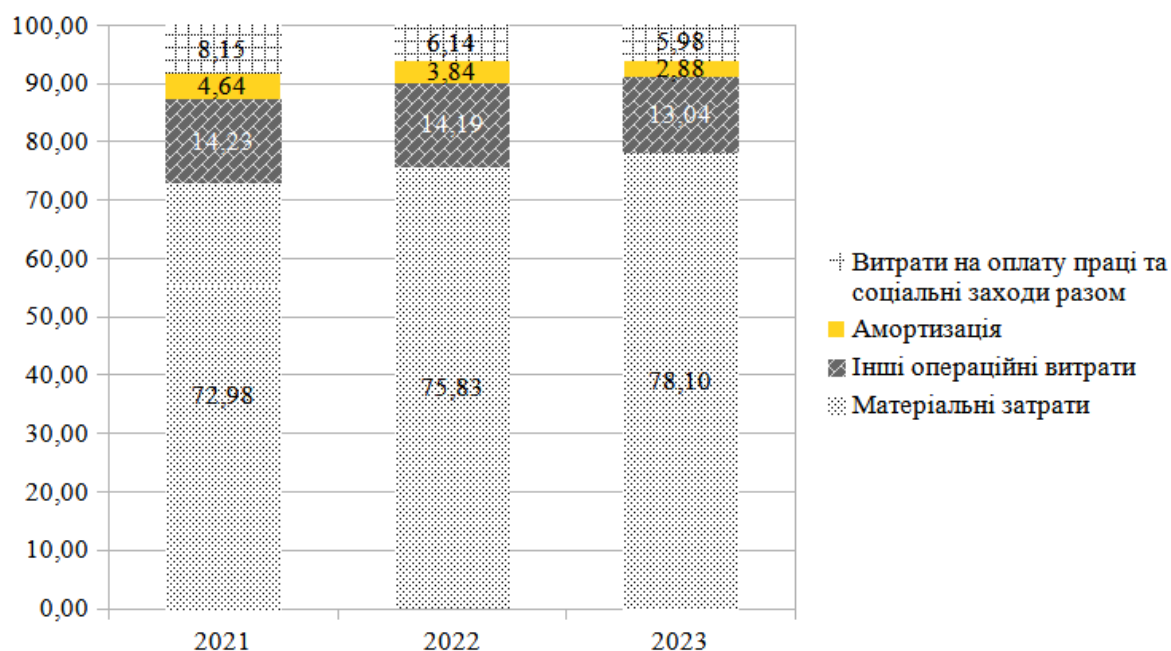

Рисунок 2.2 — Структура операційних витрат ТОВ «Еко-Сфера» протягом 2021-2023 років за елементами

Як можна побачити з рисунку, найбільш вагому складову займають матеріальні витрати, а найменшу — амортизаційні відрахування (2,88%), хоча їх абсолютне значення у 2023 по відношенню до 2022 року практично не змінилось.

Частка «інших операційних витрат» дещо скоротилась у відносному показнику — до 13,04% у 2023 році, хоча в абсолютному виразі їх величина зросла на 22,51% або 23601 тис грн.

Зростання загального розміру операційних витрат становило 33,31%, що практично відповідає приросту матеріальних затрат підприємства (37,31%). Тому, можна зробити висновок, що основним фактором зростання операційних витрат слугувало збільшення обсягів діяльності та, відповідно, суми матеріальних витрат компанії.

Перейдемо до важливого аспекту аналізу — дослідження управління капіталом товариства.

2.3 Аналіз капіталу ТОВ «Еко-Сфера» та ефективності управління ним

Як було нами визначено згідно даних балансу ТОВ «Еко-Сфера», підприємство користується позиченими коштами, на ряду із власними ресурсами.

Задля оцінки пропорцій та тенденцій розміру капіталу підприємства, сформуємо таблицю 2.5.

Щорічно в компанії збільшується сума капіталу в дооцінках (в 2023 році він становив 231174 тис грн), також зростає величина додаткового капіталу (в 2023 році вона на 127948 тис грн вище рівня 2022 року). Тому загальний розмір власного капіталу ТОВ «Еко-Сфера» зростає — на 179965 тис грн в 2023 році в порівнянні з попереднім роком.

Позичковий капітал в останньому із періодів також зріс на 103735 тис грн.

Таблиця 2.5 — Деякі показники структури капіталу ТОВ «Еко-Сфера» у 2021-2023 роках

Показник	Рік			Зміни в порівнні з попереднім роком, +/-	
	2021	2022	2023	5	6
1	2	3	4	5	6
ВЛАСНИЙ КАПАТАЛ, в т.ч.	260970	242739	422704	-18231	179965
Зареєстрований (пайовий) капітал	9600	9600	9600	0	0
Капітал у дооцінках	146394	103226	231174	-43168	127948
Додатковий капітал	8 954	8 954	5 352	0	-3602
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	96 022	120 959	176 578	24937	55619
ПОЗИЧКОВИЙ КАПІТАЛ, в т.ч.	310950	310666	414401	-284	103735
Довгострокові кредити банків	21438	3595	249	-17843	-3346
Інші довгострокові зобов'язання	25617	83305	76229	57688	-7076
Поточні зобов'язання і забезпечення	263895	224085	33792	-39810	-190293
ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ КАПІТАЛУ (ВЛАСНИЙ ТА ПОЗИЧКОВИЙ РАЗОМ)	571920	553405	837105	-18515	283700

Довгострокові кредити банків (як можна побачити з таблиці), були у 2022 та 2023 роках більшою мірою виплачені. Однак, інші довгострокові зобов'язання у 2022 та 2023 роках були доволі значними, в порівнянні із 2021 роком.

Поточні зобов'язання та забезпечення скоротились у 2023 році аж на 190293 тис грн.

В цілому можна підкреслити тенденції до зростання капіталу підприємства за рахунок капіталу в дооцінках, а також — його поповнення завдяки нерозподіленому прибутку. Довгострокові зобов'язання скорочуються, так само.

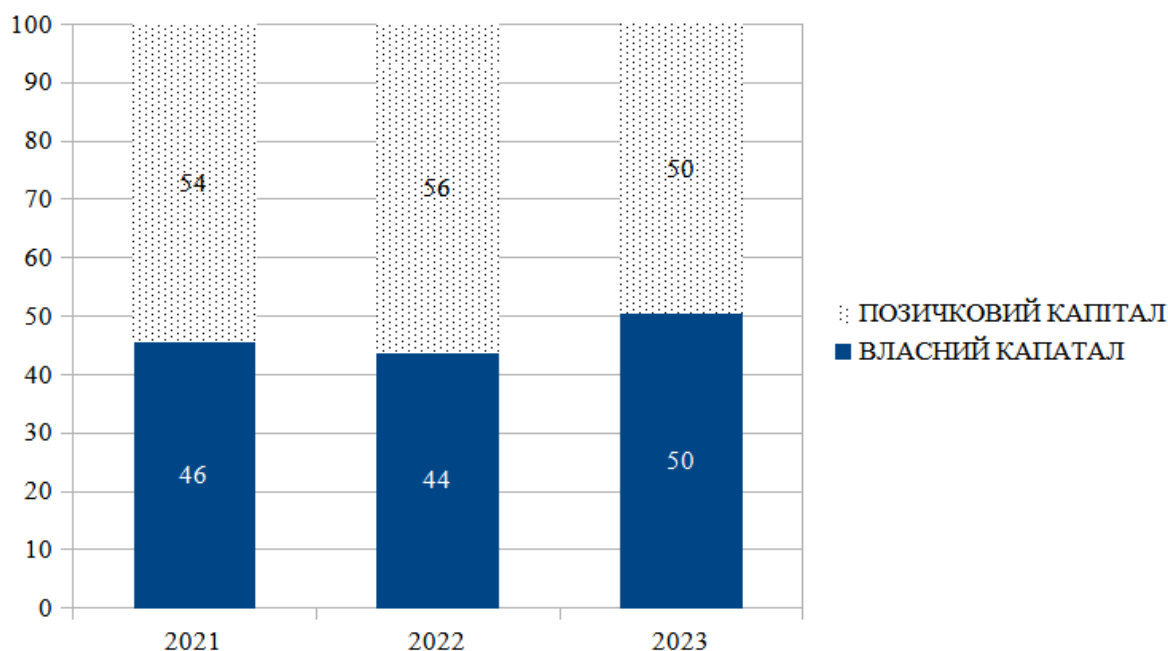

Рисунок 2.3 — Структура капіталу ТОВ «Еко-Сфера» у 2021-2023 роках

Як бачимо, керівництво тяжіє до забезпечення тенденції 50/50 щодо поділу капіталу за джерелами формування.

Нами також було розраховано коефіцієнти заборгованості, концентрації залученого капіталу, коефіцієнти незалежності, а також рентабельність активів разом, власного капіталу зокрема (таблиця 2.6).

Так, коефіцієнт заборгованості показав, що у 2021 та 2022 роках обсяг позичених засобів переважав над власними.

Зростання чистого прибутку дозволило отримати рентабельність активів в розмірі 6,64% у 2023 році, що є вищим на 2,14% значення попереднього року, та перевищує рівень 2021 року на 5,63 %. Це є, безсумнівно, позитивним аспектом.

Значний стрибок в рентабельності власного капіталу бачимо в 2022 році, при порівнянні із 2021 роком. Приріст показника становив 9,05%. Надалі, рентабельність власного капіталу ТОВ «Еко-Сфера» продовжила зростати — на 2,88% до рівня в 13,16%. Це засвідчує ефективність використання капіталу, вдале управління ресурсами.

Таблиця 2.6 — Коефіцієнти структури та ефективності використання капіталу ТОВ «Еко-Сфера» у 2021-2023 роках

Коефіцієнти	Роки			Зміни в порівнні з попереднім роком, +/-	
	2021	2022	2023		
1	2	3	4	5	6
Коефіцієнт заборгованості (Позичені кошти / Власні кошти)	1,192	1,280	0,980	0,09	-0,30
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу (Залучені кошти / Всього капіталу)	0,544	0,561	0,495	0,02	-0,07
Коефіцієнт незалежності (Власні кошти / Всього капіталу)	0,456	0,439	0,505	-0,02	0,07
Чистий прибуток, тис грн	5803	24937	55619	19134	30682
Рентабельність активів, %	1,01	4,51	6,64	3,49	2,14
Рентабельність власного капіталу, %	2,22	10,27	13,16	8,05	2,88

Із матеріалів сайту компанії, нам стало відомо, що «Еко-Сфера» в 2023 році отримала кредит у розмірі 3,5 млн євро, від Укргазбанку, застрахований в програмі страхування кредитів Експортно-кредитним агентством (ЕКА). Кошти плануються бути направленими на заходи з підвищення обсягів виготовлення продукції. Зокрема, в межах експортного контракту «ЕКО-СФЕРА» постачатиме яблучний концентрат в Польщу.

3 СПОСОБИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ТОВ «ЕКО-СФЕРА»

3.1 Методологія оптимізації структури капіталу ТОВ «Еко-Сфера»

Як відомо, основна мета управління структурою капіталу полягає в оптимізації співвідношення власних та позикових коштів, щоби мінімізувати загальні витрати на капітал та максимізувати ринкову вартість компанії для її власників.

Методологія оптимізації структури капіталу являє собою систему принципів, методів, інструментів, на основі яких визначають та досягають оптимального співвідношення власних та позичених засобів. .

В теоретичній частині дипломної роботи нами було надано послідовність етапів здійснення управління структурою капіталу. На нашу думку, необхідно успішно обрати методіку та методологію управління капіталом компанії. Так, методіку з оптимізації структури капіталу підприємства доцільно здійснювати за такою послідовністю:

- 1) проведення фінансового аналізу структури капіталу компанії;
- 2) окреслення способів її оптимізації, які є найбільш прийнятними в поточній ситуації;
- 3) розробка ефективної концепції формування оптимальної структури капіталу та слідування їй.

Процес оптимізації повинен починатись із аналізу поточного стану підприємства, як було здійснено нами в другому розділі роботи. Зокрема, проведення динаміки складу капіталу, його структури.

Далі, як вказано на рисунку 3.1, керівництву ТОВ «Еко-Сфера» необхідно визначити першочергові фактори впливу на структуру капіталу та визначити

спрямованість процесу формування оптимальної структури капіталу: кредитоспроможність; фінансова стійкість та ліквідність; мінімальна вартість капіталу; максимальна рентабельність капіталу компанії; максимальна загальна рентабельність активів та діяльності підприємства.

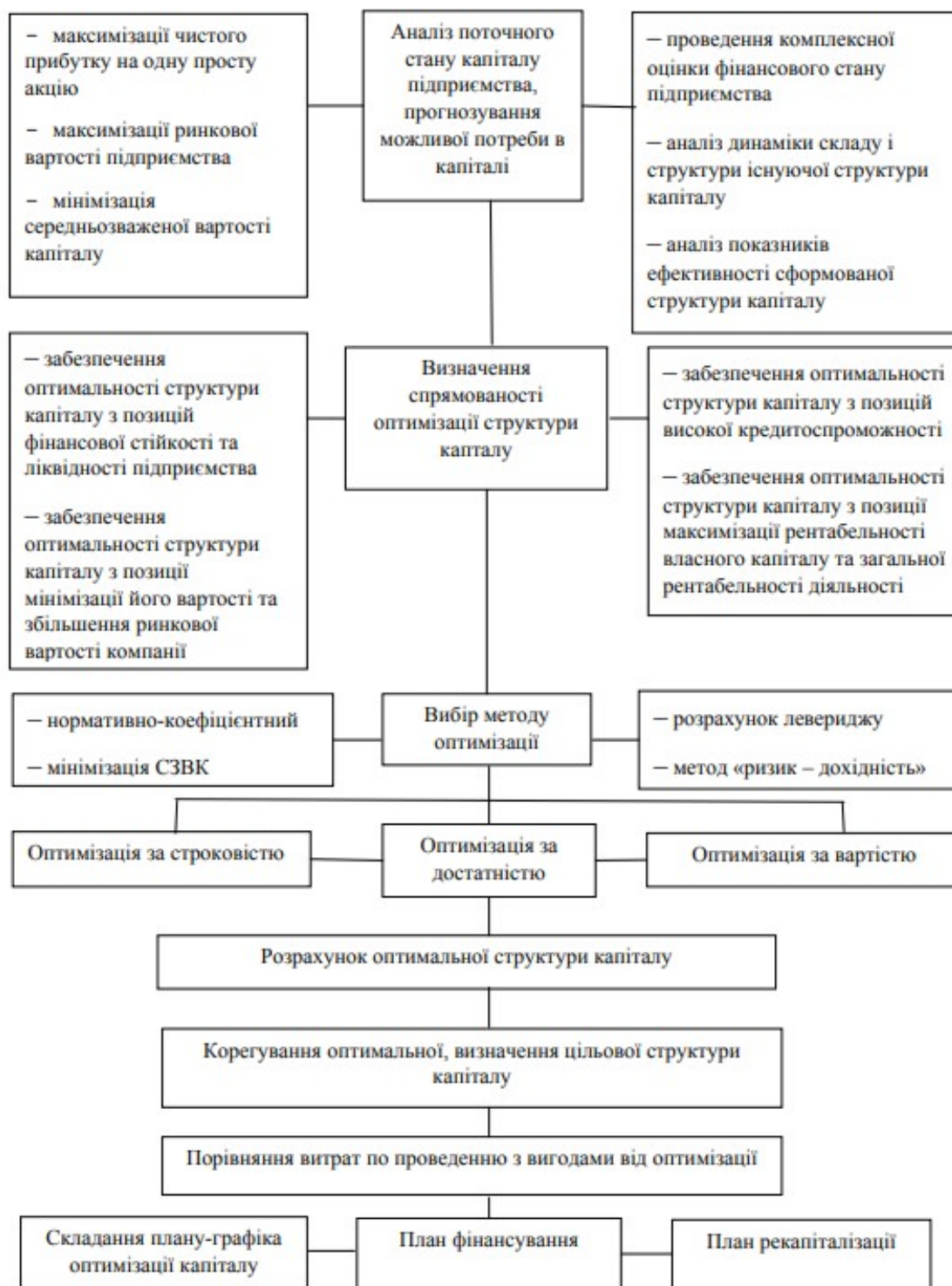

Рисунок 3.1 — Модель оптимізації структури ТОВ «Еко-Сфера»[33]

Наступним кроком є визначення методу оптимізації, фінансових інструментів. Такими можуть виступати:

- коефіцієнти співвідношення капіталу;
- фінансовий леверідж;
- показник середньозваженої вартості капіталу компанії;
- збалансування між ризиком та дохідністю.

Управління оптимізацією структури капіталу підприємства ґрунтується на визначенні цільової структури. Ця структура являє собою оптимальне співвідношення власних та позикових джерел фінансування, яке дозволяє досягти обраного критерію оптимізації. Цільова структура капіталу відображає фінансову стратегію власників або менеджерів та є частиною загальної системи стратегічних цілей розвитку підприємства.

Серед методів, ще не відображені на рисунку 3.1 можна назвати метод дисконтованих потоків дивідендів, графічний аналіз (залежність WACC та ROI), метод дисконтування купонних платежів, економічної доданої вартості (різниця між чистим прибутком підприємства та вартістю капіталу, що ним використовується) та ін.

Далі, після визначення цільової структури — на основі отриманої інформації, планується подальша політика фінансування, здійснюються корективи в плани реалізації та інші заходи.

3.2 Оптимізації структури капіталу ТОВ «Еко-Сфера» із застосуванням механізму фінансового левериджу

Оптимізація структури капіталу підприємства є важливою складовою фінансового управління, на що нами було неоднократно наголошено. Вона дозволить максимізувати вартість підприємства, а також - мінімізувати ризики.

Важливим інструментом в даному процесі виступає механізм фінансового левєриджу.

Фінансовий левєридж (важіль) допомагає визначити вплив зміни структури капіталу (співвідношення власного та позикового капіталу) на рентабельність власного капіталу компанії. Такий ефект виникає у зв'язку із тим, що позиковий капітал має стабільну вартість у вигляді процентів, а прибуток підприємства використовується для виплати відсотків за кредитами та дивідендних виплат.

У випадку отримання значного обсягу капіталу, ТОВ «Еко-Сфера», на наш погляд, звернення до фінансового левєриджу є обґрунтованим.

Ми розглянемо п'ять різних варіантів розподілу капіталу ТОВ «Еко-Сфера» (талиця 3.1).

Таблиця 3.1 - Оптимізація структури капіталу ТОВ «Еко-Сфера» із застосуванням механізму фінансового левєриджу (ставка проценту за кредит — 9%)

Показник	Варіант 1	Варіант 2	Варіант 3	Варіант 4	Варіант 5
<i>l</i>	2	3	4	5	6
Власний капітал	837105	422704	628554	502440	334665
Позичковий капітал	0	414401	208551	334665	502440
Загальний обсяг капіталу (власний та позичковий разом)	837105	837105	837105	837105	837105
Коефіцієнт заборгованості (позичені кошти / (власні кошти))	0,00	0,98	0,33	0,67	1,50
Чистий прибуток, тис грн	55619	55619	55619	55619	55619
Мінімальна ставка проценту за кредит, %	9	9	9	9	9
Мінімальна процентна ставка з урахування проценту премії за кредитний ризик, %	9,25	9,25	9,25	9,25	9,25

Кінець таблиці 3.1

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
Прибуток до виплати процентів за кредит	55619	55619	55619	55619	55619
Сума процентів за кредит	0	38332	19291	30957	46476
Прибуток після виплати процентів за кредит	55619	17287	36328	24662	9143
Ставка податку на прибуток, %	0,22	0,22	0,22	0,22	0,22
Сума податку на прибуток	12236,18	3803,12	7992,17	5425,75	2011,53
Чистий прибуток	43382,82	13483,79	28335,87	19236,74	7131,77
Чиста рентабельність власного капіталу	5,18	3,19	4,51	3,83	2,13

В першому випадку позичкового капіталу не буде взагалі, в другому — коефіцієнт заборгованості складе 0,98, тобто розмір позичених та власних коштів будуть практично рівні. В третьому співвідношення власний капітал — позичені засоби складе 75/25%, в четвертому — 60/40, в п'ятому - 40/60%.

Для розрахунку необхідним є врахування мінімальної ставки проценту за кредит (9%), мінімальної ставки з урахуванням премії за ризику (9,24%).

Ставка оподаткування податку складає 22%.

В таблиці 3.1 нами було проведено розрахунок показника фінансового леверіджу, рентабельності активів з урахуванням розміру чистого прибутку та суми капіталу ТОВ «Еко-Сфера».

Для рівності умов, ми взяли однакову суму прибутку. Наступним кроком був розрахунок прибутку за мінусом витратт по оплаті кредиту, а також — чистого прибутку з урахуванням даних умов.

Скористаємось наступною класичною формулою для визначення фінансового леверіджу:

$$\text{ФЛ} = (\text{ЕВІТ} / (\text{ЕВІТ} + \text{R})) \times (\text{D} / \text{E}), \quad (3.1)$$

де ЕВІТ - прибуток до вирахування відсотків та податків підприємства; R - чисті витрати компанії по процентах; D - розмір залученого капіталу; E - розміра власного капіталу.

Проведемо розрахунок для усіх 5 варіантів:

$$\Phi L_1 = (55619 / (55619+0)) \times 0 = 0.$$

$$\Phi L_2 = (55619 / (55619+38332)) \times 414401/422704 = 55619/93951 \times 0,98 = 0,58.$$

$$\Phi L_3 = (55619 / (55619+19291)) \times 208551/628554 = 55619/74910 \times 0,33 = 0,25.$$

$$\Phi L_4 = (55619 / (55619+30957)) \times 334665/502440 = 55619 / 86576 \times 0,67 = 0,43.$$

$$\Phi L_5 = (55619 / (55619+46476)) \times 502440/ 334665 = 55619 / 102095 \times 1,5 = 0,82.$$

Цікаво помітити, що найбільшим значенням фінансового леверджу є 0,82, що було розраховане для структури капіталу зі структурою 60/40 (позичені/власні засоби).

На основі показників чистого прибутку з урахуванням виплат по кредитах та податків, нами було визначено також розмір чистої рентабельності власного капіталу підприємства. Зрозуміло, що найбільше значення відповідає варіанту із відсутністю позичених засобів і, відповідно, додаткових витрат, а найменше — варіанту із найбільшим відсотком запозичень.

Таку ситуацію в даному прикладі ми отримали тому, що розмір відсотку за кредит ми взяли однаковий для всіх трьох випадків, а суму позичкових засобів нарощували. Однак, на практиці — всі кредити різні та відсоткові ставки можуть також різнитись. Тому, на наш погляд, проводити такі розрахунки просто необхідно.

В таблиці 3.2 наведений розрахунок для варіантів з оптимізації структури капіталу 2-5, але за меншої процентної ставки.

Таблиця 3.2 - Оптимізація структури капіталу ТОВ «Еко-Сфера» з застосуванням механізму фінансового левериджу (ставка проценту за кредит — 8 %)

Показник	Варіант 2	Варіант 3	Варіант 4	Варіант 5
Власний капітал	422704	628554	502440	334665
Позичковий капітал	414401	208551	334665	502440
Загальний обсяг капіталу (власний та позичковий разом)	837105	837105	837105	837105
Коефіцієнт заборгованості (позичені кошти / (власні кошти))	0,98	0,33	0,67	1,50
Чистий прибуток, тис грн	55619	55619	55619	55619
Мінімальна ставка проценту за кредит, %	8	8	8	8
Мінімальна процентна ставка з урахування проценту премії за кредитний ризик, %	8,25	8,25	8,25	8,25
Прибуток до виплати процентів за кредит	55619	55619	55619	55619
Сума процентів за кредит	34188	17205	27610	41451
Прибуток після виплати процентів за кредит	21431	38414	28009	14168
Ставка податку на прибуток, %	0,22	0,22	0,22	0,22
Сума податку на прибуток	4714,80	8450,98	6162,01	3116,89
Чистий прибуток	16716,12	29962,56	21847,13	11050,81
Чиста рентабельність власного капіталу	3,95	4,77	4,35	3,30

Як бачимо, чиста рентабельність власного капіталу стрімко зростає: по варіанту №2 — на 0,76 %, варіанту 3 — 0,26 %, четвертому — 0,52%, по варіанту 5 зростання є найбільшим — на 1,17 %.

Проведення такого аналізу вимагає внесення певних змін в управлінську звітність компанії. Так, нами була розроблена форма таблиці Excel (таблиця 3.3), яка поєднує введення інформації з автоматичним розрахунком за формулами.

Таблиця 3.3 — Форма розрахунку фінансового левериджу та ефекту фінансового важеля в Excel

Показник	Сума, грн	Формула розрахунку
Власні кошти	[Ввести значення]	
Позиковий капітал	[Ввести значення]	
Фінансовий леверидж (ВК/ПК)	[Розраховане значення]	Власні кошти / Позиковий капітал
Валовий прибуток	[Ввести значення]	
Чистий прибуток	[Розраховане значення]	
Рентабельність власного капіталу (ROE) (ЧП/ВК)	[Розраховане значення]	Чистий прибуток / Власні кошти
Процентні витрати	[Ввести значення]	Процентна ставка за боргом * Позиковий капітал
Ефект фінансового важеля ($\Delta ROE / \Delta P$)	[Розраховане значення]	$ROE \times (1 - (\text{Процентні витрати} / \text{Валовий прибуток}))$

Оптимізація структури капіталу ТОВ «Еко-Сфера» за допомогою фінансового левериджу характеризується такими перевагами:

- а) збільшення рентабельності власного капіталу підприємства;
- б) зменшення розміру податкових платежів для підприємства;

в) стимулювання подальшого зростання. Це відбувається, з одного боку, за рахунок збільшення обсягів фінансування, а по-друге, зростання прибутковості;

г) порівняної гнучкості та адаптивності;

д) посилення аналітичної складової діяльності компанії.

Однак, потрібно також пам'ятати, що нарощення позикових коштів неминуче призведе до зростання ризиків.

3.3 Диверсифікація джерел фінансування як спосіб покращити співвідношення власного та позикового капіталу

Диверсифікація джерел фінансування означає по суті стратегію, яка передбачає застосування різних джерел отримання коштів для покриття власних потреб. Це може допомогти компаніям зменшити ризики, покращити фінансове становище, отримати доступ до додаткових ресурсів.

Диверсифікація джерел фінансування діяльності компанії може досягатись наступними способами:

а) збільшенням частки власного капіталу. Отже, ТОВ «Еко-Сфера» може розглянути можливість випуску нових акцій або залучення додаткових інвестицій від венчурних вкладників чи так званих «ангелів-інвесторів». Останні — це приватні особи, які готові до вкладень своїх коштів в компанію, проекти на ранніх розвитку. Для нашого випадку підходить варіант для залучення коштів в інноваційні проекти.

Даний крок допоможе компанії зменшити свою залежність від боргового фінансування, оптимізувати пропорцію між власними та позиченими коштами.

б) Отримання більшого обсягу довгострокових кредитів. Аким чином, товариство зможе зменшити тиск боргового навантаження.

в) Застосування факторингу, що дозволить швидше отримати кошти в діяльність та зменшить потребу підприємства в залучених ресурсах.

Перевагами диверсифікування, як відомо, є:

а) зменшення рівня ризику. Це пов'язане із тим, що коли фірма залежить виключно від одного джерела фінансування діяльності (наприклад, банківських кредитів), компанія стає чутливою до змін в процентних ставках або інших умов (економічних, політичних, тощо). Диверсифікація джерел фінансування ТОВ «Еко-Сфера» може допомогти розподілити ризики між джерелами та зменшити вплив негативних факторів. Диверсифікацію вважають способом виживання в умовах нестабільних економічних умов;

б) розширення доступу до додаткових ресурсів, і, як результат — посилення власних позицій на ринку, виконання нових проєктів, тощо;

в) покращення фінансового становища в цілому, оскільки є можливість переорієнтації з одного джерела на інше.

Станом на 2024 рік, Україна опинилась у складних економічних умовах. Тому експерти найменш ризиковими джерелами фінансування капіталу на сьогодні вважають:

а) власні кошти підприємств;

б) кредити під державну гарантію.

Особливу роль на сьогодні відіграють державні облігації. Вони мають багато переваг серед інших джерел інвестування. Зокрема, вони дають фіксований дохід, вважаються низькоризикованими, дохід від інвестування в державні облігації не підлягає оподаткуванню. Використовувати такі інструменти можна задля:

- формування резервного фонду компанії;
- фінансування інвестиційних проєктів;
- диверсифікації інвестиційного портфелю фірми.

Зверена таблиця заходів сформована нами для узагальнення переліку рекомендацій для ТОВ «Еко-Сфера».

Таблиця 3.4 — Зведена таблиця заходів з оптимізації управління капіталом ТОВ «Еко-Сфера»

Захід	Зміст	Оцікувані результати
Методологія оптимізації структури капіталу ТОВ «Еко-Сфера»	Формування чіткої послідовності оптимізації управління капіталом, розробка моделі	Чітка структуризація процесів, можливості розподілу обов'язків між працівниками
Оптимізації структури капіталу ТОВ «Еко-Сфера» із застосуванням механізму фінансового левериджу	Розрахунок фінансового левериджу, ефекту фінансового важіля та чистої рентабельності активів в розрізі варіантів структури капіталу. Формування аналітичної управлінської форми. Обрання найбільш оптимальної структури.	Контроль впливу зовнішніх джерел фінансування на прибутковість власного капіталу, посилення прозорості управління капіталом. Формування додаткової бази для управлінського аналізу
Диверсифікація джерел фінансування як спосіб покращити співвідношення власного та позикового капіталу	Обрання джерел фінансування капіталу із їх переліку, передбачення зміни частини того чи іншого джерела в структурі. Звернення до факторингу, що зменшить потреби товариства у залученні капіталу із зовнішніх джерел.	Зменшення ризиків, можливість обрання джерел, покращення фінансового становища.

Наведений нами перелік заходів, на нашу думку, дозволить ТОВ «Еко-Сфера» поліпшити процес управління капіталом, дозволить зберегти фінансове становище та забезпечити подальший розвиток.

ВИСНОВКИ

Аналіз різних наукових підходів до визначення капіталу демонструє значну різноманітність поглядів на цю концепцію як в історичному контексті, так і в сучасні часи.

Сам капітал є багатогранною, динамічною та неоднорідною категорією. З огляду на його надзвичайно важливу роль у функціонуванні кожного підприємства, керівництву потрібно створити ефективну систему управління капіталом, яка має базуватися на принципах систематичності, комплексності, обґрунтованості. Перелік завдань в межах управління капіталом підприємства повинен бути чітким, а координатори такої управління — професійними.

Об'єктом дослідження роботи було обрано ТОВ «Еко-Сфера». Це підприємство, що займається виробництвом соків та пюре, газованою водою, надає та виготовляє питну воду для населення.

На наш погляд, сильні сторони ТОВ «Еко-Сфера» можна успішно використовувати для реалізації його можливостей. Так, використання сучасних технологій дозволить здійснити вдосконалення системи пакування продукції. Високі стандарти якості продукції, добра репутація, оновлення асортименту — дозволять збільшити власну частку компанії на ринку України. Сертифікація продукції, натуральна сировина, досвід функціонування ТОВ «Еко-Сфера» на ринку — дозволять швидко освоїти зарубіжні ринки продукції. До зростання попиту на здорову їжу, товариство може застосувати маркетингові заходи, заходи з популяризації власної продукції.

Задля мінімізації слабких сторін діяльності також стануть у нагоді сильні сторони товариства. Зокрема, для мінімізації впливу конкуренції на нашу компанію, необхідно використовувати можливості виходу на зарубіжні ринки, подальше оновлення асортименту, підтримка високого іміджу компанії.

З метою мінімізації загроз, на наш погляд, необхідно розробити план дій в кризових умовах, створювати резерви, використовувати власні переваги для збереження позиції на ринку, здійснювати політику гнучкого управління, виходячи із вимог сьогодення.

Нами було проаналізовано склад та динаміку власного капіталу товариства.

Протягом 2021-2023 років ТОВ «Еко-Сфера» демонструє стійке зростання чистого доходу від реалізації продукції. Собівартість реалізованої продукції, робіт та послуг зросла за 2022-2021 рік на 49,2%. Як було нами визначено згідно даних балансу ТОВ «Еко-Сфера», підприємство користується позиченими коштами, на ряду із власними ресурсами. Щорічно в компанії збільшується сума капіталу в дооцінках (в 2023 році він становив 231174 тис грн), також зростає величина додаткового капіталу (в 2023 році вона на 127948 тис грн вище рівня 2022 року). Тому загальний розмір власного капіталу ТОВ «Еко-Сфера» зростає — на 179965 тис грн в 2023 році в порівнянні з попереднім роком. Довгострокові кредити банків (як можна побачити з таблиці), були у 2022 та 2023 роках більшою мірою виплачені. Однак, інші довгострокові зобов'язання у 2022 та 2023 роках були доволі значними, в порівнянні із 2021 роком. Поточні зобов'язання та забезпечення скоротились у 2023 році аж на 190293 тис грн.

В цілому можна підкреслити тенденції до зростання капіталу підприємства за рахунок капіталу в дооцінках, а також — його поповнення завдяки нерозподіленому прибутку. Довгострокові зобов'язання скорочуються, так само.

Із матеріалів сайту компанії, нам стало відомо, що «Еко-Сфера» в 2023 році отримала кредит у розмірі 3,5 млн євро, від Укргазбанку, застрахований в програмі страхування кредитів Експортно-кредитним агентством (ЕКА). Кошти плануються бути направлені на заходи з підвищення обсягів виготовлення продукції. Зокрема, в межах експортного контракту «ЕКО-СФЕРА» постачатиме яблучний концентрат в Польщу.

Отже, тема управління оптимальною структурою капіталу для підприємства є, як ніколи, актуальною.

З огляду на сформовані висновки на основі результатів аналізу, можемо запропонувати такі заходи з оптимізації управління капіталом ТОВ «Еко-Сфера»:

а) розробка та слідування конкретною методологією оптимізації структури капіталу. Це дозволить підвищити ефективність управління, сформує чіткий переілк процедур та заходів;

б) запровадити оптимізацію структури капіталу із застосуванням механізму фінансового левериджу. Це дозволить оцінити вплив кредитних ресурсів на ефективність власного капіталу;

в) проводити диверсифікацію джерел фінансування задля зменшення ризиків, загального підвищення ефективності використання коштів.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Алескерова Ю.В. Управління капіталом підприємства. // Ю. В. Алескерова, О. Г. Червань // Інфраструктура ринку. - 2019. - Вип. 33. - С. 265—271. URL: http://www.marketinfr.od.ua/journals/2019/33_2019_ukr/41.pdf
2. Біла О.Г. Фінансове планування і фінансова стабільність підприємств / О. Г. Біла // Фінанси України. - 2010. - № 4. - С. 112–119.
3. Бланк І. О. Фінансовий менеджмент. 2-ге вид., переробл. і допов. – К.: Ніка-Центр, 2006. – 653 с.
4. Бланк І.А. Управління формування капіталу / І. А. Бланк. - Київ : Знання, 2012. - 318 с.
5. Данилюк М. І. Теоретичні аспекти політики управління основним капіталом на підприємстві в сучасних умовах / М. І. Данилюк, О. Р. Мирончук // «Young Scientist», 2018. - No 11 (63), November
6. Дмитрук В.О. Сутність категорії "капітал підприємства" відповідно до сучасних досліджень в цій сфері / В. О. Дмитрук, Ю. В. Максимець // Ефективна економіка. - 2020. - № 5. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7919>
7. Дробот Я. В. Управління капіталом в контексті забезпечення фінансової безпеки підприємства / Я. В. Дробот, І. С. Корнієнко // Економічний вісник Дніпровського державного технічного університету. - 2022. - № 1(4). - С. 68-78.
8. Дробот Я.В. Оптимізація структури капіталу промислового підприємства як чинник його ефективного функціонування / Я. В. Дробот, В. О. Туча // Економічний простір: Збірник наукових праць. - 2019. - №150. - С. 114–127.
9. Єпіфанова І. Сучасні підходи до аналізу ефективності управління власним капіталом підприємства / І. Єпіфанова, І. Дрозд // Економічний аналіз. - 2015. - № 19 (2). - С. 71–76

10. Жихор О. Б. Теоретичні аспекти щодо визначення сутності поняття «капітал підприємства» [Електронний ресурс] / О. Б. Жихор, І. М. Шматько. – Режим доступу : http://fkd.khibs.edu.ua/pdf/2011_2/25.pdf

11. Квасницька Р. Критеріальні підходи до формування оптимальної структури капіталу підприємства / Р. Квасницька, Я. Мрозівський // Modeling the development of the economic systems. - 2021. - № 2. - С. 12—18.

12. Корбутяк А.Г. Управління позиковим капіталом підприємства / А. Г. Корбутяк, О. О. Шестопалова // Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. - Вип. 20. - С. 373–376.

13. Кошельок Г. В. Оптимізація співвідношення власного та позикового капіталу підприємства / Г. В. Кошельок, О. М. Терещенко // Науковий вісник ХДУ. Серія “Економічні науки”. - 2016. – вип. 21. – С. 116–121.

14. Крамаренко Г.О. Фінансовий менеджмент : підруч. / Г.О. Крамаренко, О.Є. Чорна. – К.: ЦНЛ, 2006. – 520 с

15. Крамаренко Г. О. Фінансовий менеджмент / Г. О. Крамаренко, О. Є. Чорна. – 2-ге вид. – К. : Центр учбової л-ри, 2009. – 520 с.

16. Круш П. Еволюція теоретичних підходів визначення сутності капіталу підприємства / П. Круш, Д. Мастюк // Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». - 2015. - № 12. - С. 198–206.

17. Куц Л. Л. Капітал підприємства: формування та використання. Опорний конспект лекцій / Л. Л. Куц. – Тернопіль, ТНЕУ, 2012. – 114 с.

18. Кучменко В. О. Економічна сутність поняття капіталу підприємства та його структури / В. О. Кучменко // Економічний вісник університету. – 2017. – Вип. 33/1. – С. 232–237.

19. Лубкей Н. П. Теоретичні засади управління капіталом підприємства / Н. П. Лубкей // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку. 2019. - Т. 1, № 1. - С. 38-45.

20. Макаренко Ю. П. Формування оптимальної структури капіталу з метою забезпечення фінансової стійкості підприємства / Ю. П. Макаренко, Д. О. Клименко // Економіка та держава. - 2022. - № 1. - С. 45-49.

21. Обліково-аналітичне забезпечення управління капіталом підприємств торгівлі: теорія та практика : монографія / Л.М. Янчева, Н.Б. Кащена, Г.Л. Чміль. : Х. – ХДУХТ, 2016. – 537с.

22. Пігуль Н.Г. Теоретичні засади управління капіталом підприємства / Н. Г. Пігуль, Н. А. Дегтяр, Є. І. Пігуль // Гроші, фінанси і кредит. - 2020. - випуск 48. - С. 251-256.

23. Петришинець Л. В. Систематизація підходів до визначення змісту та видів капіталу підприємства [Електронний ресурс] / Л. В. Петришинець. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/Nvuu/Ekon/2011_34/statti/3_13.htm.

24. Поддєрьогін А.М. Фінансовий менеджмент : підручник / А.М. Поддєрьогін. – К.: КНЕУ. - 2008. – 536 с

25. Рубаха М. В. Теоретичні аспекти політики управління власним капіталом підприємства / В. М. Рубаха, О. А. Овчар // Вісник ОНУ ім. Мечникова. - 2015. - Т. 20. Вип. 3. - С. 142–145.

26. Сабліна В.М. Моделювання бізнес-процесів управління оборотним капіталом підприємства / В. М. Сабліна // Бухгалтерський облік, фінанси та організація торгівлі, 2020 №4 — С. 149 — 151.

27. Сілакова Г. В. Сучасні погляди на управління власним капіталом підприємства / Г. В. Сілакова, О. М. Петухова // Інтелект ХХІ — 2018. - № 3. С. 101-105.

28. Спасів Н. Я. Теоретичні аспекти сутності основного капіталу підприємницьких структур / Н. Я. Спасів // Фінанси України. – 2004. – № 8. – С. 126–131.

29. Сторожук Т.М. Вплив структури капіталу на фінансову стійкість підприємства / Т. М. Сторожук, Н. В. Малинич, Д. Л. Пастух // Економічний

вісник. Серія: Фінанси, облік, оподаткування. - 2020. - Вип. 5. - С. 148—159. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ehsfat_2020_5_16

30. Танклевська Н. С. Управління капіталом промислових підприємств / Н. С. Танклевська, В. В. Ярмоленко // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. - 2021. - № 5 (122). - С. 32-39.

31. Чемчикаленко Р. А. Особливості формування оптимальної структури капіталу підприємства / Р. А. Чемчикаленко Р. А., Е. В. Коваль // Глобальні та національні проблеми економіки: електрон. наук. фахове вид. - 2018. - № 22. - С. 855– 859.

32. Черемісова Т. А. Подальше дослідження економічної сутності капіталу, його видів та функціональної ролі у діяльності підприємства / Т. А. Черемісова // Збірник наук. праць ЧДТУ. Сер. Економічні науки. – 2008. – Вип. 21. – С. 152–155.

33. Управління оптимізацією структури капіталу підприємства / Ю. М. Великий, Л. В. Тешева, З. В. Височін // Причорноморські економічні студії. - 2018. - Випуск 29. - С. 68-72.

34. Холод З. М. Формування капіталу підприємств видавничополіграфічного комплексу і відображення його у фінансовій звітності / З. М. Холод, І. І. Малярчук // Наук. вісник Нац. лісотехнічного ун-ту України. Сер. Економіка, планування та управління в галузі. – 2011. – Вип. 21.3. – С. 283–292.

35. Югас Е.Ф. Економічна сутність та види капіталу підприємства/ Е.Ф. Югас, О.І. Олексик // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіка. – 2014 . -Випуск 2(43). – с.63-67.

36. Юрчишена Л.В. Макроекономічний аналіз фінансування оборотних активів промислових підприємств України / Л. В. Юрчишена, О. С. Кречко // Бізнес-Інформ. - 2020. - № 11. - С. 337–346.

37. Щербань О. Д. Теоретичні аспекти визначення сутності та структури капіталу підприємства / О. Д. Щербань, О. І. Невдачина // Приазовський економічний вісник. - 2019. - Вип. 3 (14). - С. 284—289.

ДОДАТОК
Інформація ТОВ «Еко-Сфера»

Таблиця А.1. - Додаткові види діяльності ТОВ «Еко-Сфера» за класифікатором КВЕД

Код	Розшифровка
11.07	Виробництво безалкогольних напоїв; виробництво мінеральних вод та інших вод, розлитих у пляшки
41.10	Організація будівництва будівель
41.20	Будівництво житлових і нежитлових будівель
46.39	Неспеціалізована оптова торгівля продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами
46.49	Оптова торгівля іншими товарами господарського призначення
46.73	Оптова торгівля деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічним обладнанням
46.90	Неспеціалізована оптова торгівля
49.39	Інший пасажирський наземний транспорт, н.в.і.у.
49.41	Вантажний автомобільний транспорт
49.42	Надання послуг перевезення речей (переїзду)
68.20	Надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна

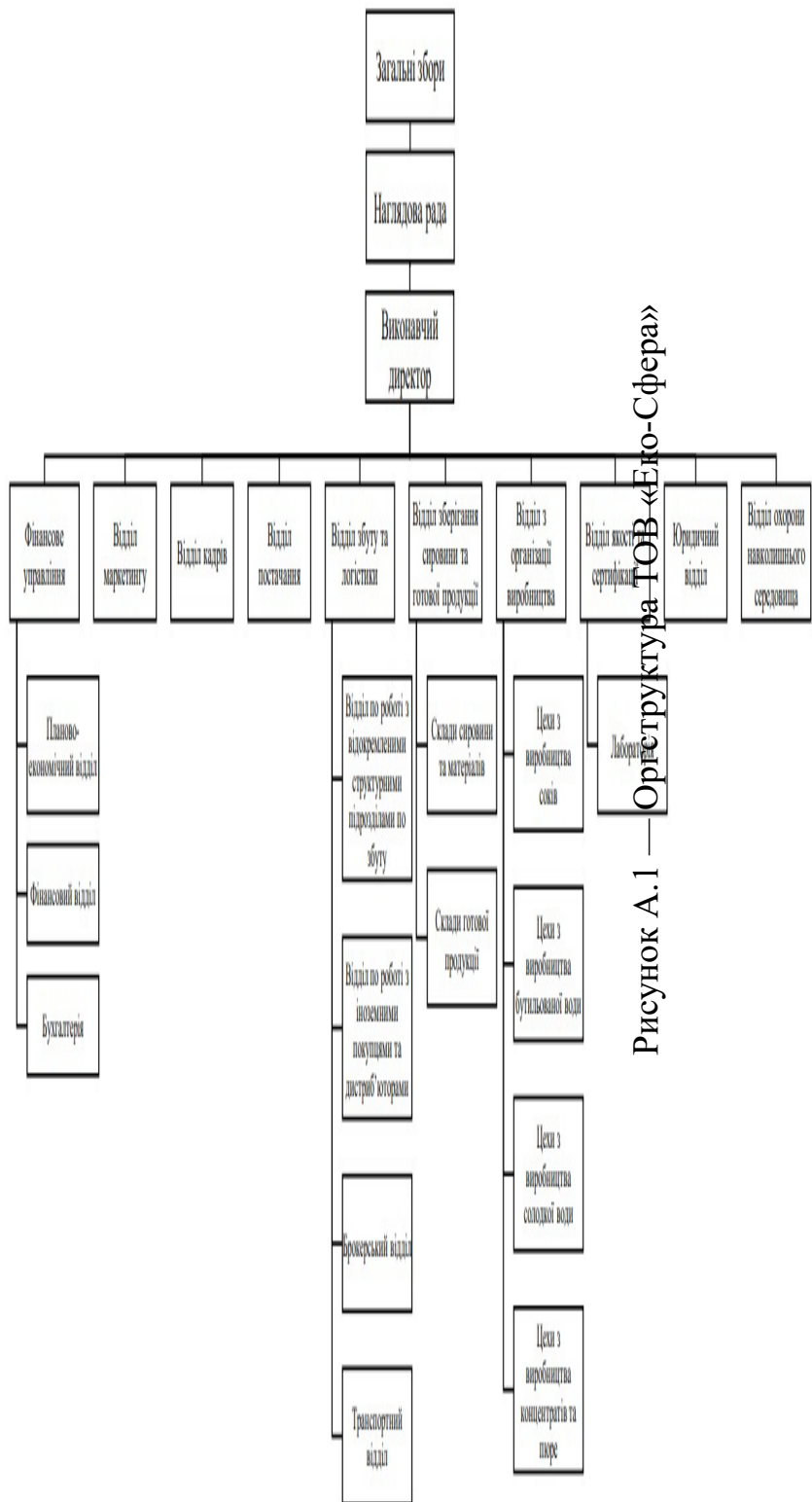

Рисунок А.1 — Організаційна структура ТОВ «Еко-Сфера»